

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ehdotuksessa esitetään muutettavaksi sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annettua lakia. Muutoksilla pantaisiin täytäntöön uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun direktiivin uusiutuvan energian alkuperätakuita koskeva sääntely. Alkuperätakuita käytetään todistuksena siitä, että tietty energiaosuus on tuotettu uusiutuvista lähteistä.

Sähkön alkuperätakuu säädettäisiin ainoaksi menetelmäksi varmentaa sähkö tuotetuksi uusiutuvista energialähteistä. Sähkön markkinoinnissa olisi edelleen mahdollista käyttää uusiutuvalla energialla tuotettuun sähköön viittaavia ympäristö- tai tuotemerkkejä sekä muita ilmaisuja, jos markkinoitavalle sähkölle on myönnetty myös sähkön alkuperätakuu. Tämä koskisi sähkönmyyjiä, jotka haluavat markkinoinnissa tai sähkönkäyttäjille suunnatuissa laskuissa ilmoittaa sähkön olevan peräisin uusiutuvista energialähteistä. Myös sähköntuottajan, joka muussa liiketoiminnassaan kertoo käyttävänsä uusiutuvalla energialla tuottamaansa sähköä, olisi varmennettava väitteensä alkuperätakuilla. Muutos lisäisi sähkönkäyttäjille laskuissa ja myyminen edistämisaineistossa uusiutuvan energian käytöstä ilmoitettavan tiedon luotettavuutta ja vertailukelpoisuutta.

Ilmoittaessaan sähkön alkuperää koskevia tietoja sähkönkäyttäjille sähkönmyyjän tulisi käyttää uusiutuvista lähteistä tuotetun sähkön määrän kaksoislaskennan estämiseksi pohjoismaisen jäännösjakauman sijaan kansallista jäännösjakaumaa. Jos alkuperätakuu myytäisiin erikseen siihen liittyvästä sähköstä, sähköä ei voisi ilmoittaa uusiutuvana. Kansallisen jäännösjakauman muodostaminen olisi Energiamarkkinaviraston tehtävä.

Lisäksi säädettäisiin alkuperätakuun siirtämisestä, peruuttamisesta, mitätöinnistä ja voimassaoloajasta. Alkuperätakuu olisi voimassa 12 kuukautta siihen liittyvän energiamäärän tuottamisesta. Alkuperätakuu peruutettaisiin, kun se on käytetty sähkönkäyttäjille ilmoitettavien tietojen varmentamiseen tai mitätöitäisiin kun takuun voimassaoloaika on päättynyt eikä takuuta ole sen aikana peruutettu. ETA-alueeseen kuuluvien valtioiden myöntämät alkuperätakuut olisi lähtökohtaisesti tunnustettava. Rekisterinpitäjänä toimivan järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltija Fingrid Oyj:n tehtäviksi ehdotetaan alkuperätakuiden myöntämisen lisäksi myös takuiden siirtämistä, peruuttamista ja mitätöintiä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2013.

SISÄLLYSLUETTELO

| | |
|--|----|
| ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ..... | 1 |
| SISÄLLYSLUETTELO | 2 |
| YLEISPERUSTELUT | 4 |
| 1 NYKYTILA | 4 |
| 1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö..... | 4 |
| Itsesääntely | 5 |
| 1.2 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö..... | 6 |
| EU:n lainsäädäntö alkuperätakuista | 6 |
| Alkuperätakuiden sisällön yhtenäistäminen, myöntäminen, siirtäminen ja peruuttaminen | 7 |
| Alkuperätakuita koskevat suunnitelmat ja lainsäädäntö eräissä muissa EU:n jäsenmaissa..... | 8 |
| Toimivaltaisten elinten suositus parhaiksi käytännöiksi | 9 |
| 1.3 Nykytilan arviointi | 10 |
| Loppukäyttäjille ilmoitettavan tiedon laskenta | 10 |
| Sähkön alkuperän varmentamismenetelmät | 10 |
| 2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET | 11 |
| 2.1 Tavoitteet | 11 |
| Sähkön alkuperätakuujärjestelmää koskevat tavoitteet | 11 |
| Kansallisen harkintavallan käyttö alkuperätakuujärjestelmän laajentamiseksi lämmitykseen tai jäähdytykseen..... | 11 |
| 2.2 Keskeiset ehdotukset..... | 12 |
| Alkuperätakuu ainoana menetelmänä varmentaa sähkö tuotetuksi uusiutuvista energialähteistä..... | 12 |
| Vaatus varmentaa sähkön uusiutuvasta alkuperästä ilmoitettavat tiedot | 13 |
| Myyninedistämisaineiston käsite..... | 14 |
| Sähkökäyttäjille uusiutuvan energian osuudesta ilmoitettavien tietojen laskenta | 14 |
| Jäännösjakauman muodostaminen | 14 |
| Alkuperätakuiden myöntämisestä, siirtämisestä, peruuttamisesta ja mitätöinnistä vastaava toimivaltainen elin | 15 |
| Alkuperätakuiden sisällön yhtenäistäminen | 16 |
| EU- ja ETA -maiden myöntämien alkuperätakuiden tunnustaminen..... | 16 |
| Energiamarkkinaviraston etukäteinen toimivalta | 16 |
| 3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET | 16 |
| 4 ASIAN VALMISTELU | 18 |
| YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT..... | 19 |
| 1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT..... | 19 |
| 1.1 Laki sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta | 19 |
| 1 luku Yleiset säännökset | 19 |
| 2 luku Sähkön alkuperän varmentaminen alkuperätakuilla | 20 |
| 3 luku Sähkön alkuperän ilmoittaminen | 22 |
| 4 luku Täydentävät säännökset ja voimaantulo | 24 |
| Käytettävän terminologian yhtenäistäminen | 24 |
| 2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET | 24 |
| 3 VOIMAANTULO..... | 25 |
| 4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS | 25 |
| LAKIEHDOTUS | 27 |

| | | |
|------------------|--|----|
| | sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annetun lain muuttamisesta | 27 |
| LIITE | | 34 |
| RINNAKKAISTEKSTI | | 34 |
| | sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annetun lain muuttamisesta | 34 |

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Suomessa on tällä hetkellä voimassa sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annettu laki (1129/2003) sekä sen nojalla annetut valtioneuvoston asetukset sähkön alkuperän ilmoittamisesta (233/2005) ja varmentamisesta (1357/2003). Nykyisillä säädöksillä on pantu täytäntöön sähköntuotannon edistämisestä uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön sisämarkkinoilla 27 päivänä lokakuuta 2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/77/EY sähkön alkuperätakuuta koskevat säännökset sekä sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä sekä direktiivin 96/92/EY kumoamisesta 26 päivänä kesäkuuta 2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/54/EY 3 artiklan 6 kohta sähkökäyttäjille laskuissa ja myynninedistämisaineistossa annettavista tiedoista.

Sähkön alkuperätakuiden tarkoituksena on parantaa loppukäyttäjien mahdollisuuksia tehdä valintoja kuluttamansa sähkön tuotantotavasta varmentamalla heille annettavat tiedot uusiutuvien energialähteiden käytöstä. Lakisäateistä alkuperätakuujärjestelmää ei sovelleta kaukolämpöön tai kaukojäähdytykseen. Suomen luonnonsuojeluliiton Ekoenergia-merkki voidaan myöntää myös kaukolämpöverkolle.

Sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annetulla lailla säädetään menettelyistä, joita käyttäen voimalaitoksen haltija voi halutessaan varmentaa uusiutuvista energialähteistä tuottamansa sähkön. Sähkön alkuperän varmentamiseksi voi käyttää laissa säädetyn menettelyn lisäksi myös muita varmennustapoja. Sähkön alkuperän varmentaminen ei ole pakollista, mutta sähkömyyjän tulee kuitenkin huolehtia siitä, että sähkön-

käyttäjille sähkölaskuissa tai niiden liitteissä sekä myynninedistämisaineistossa ilmoitettavat tiedot sähkön alkuperästä ovat luotettavia. Sähkökäyttäjille ilmoitettavien tietojen laskentaa ei säännellä eikä asiasta ole myöskään viranomaismääräyksiä. Energiateollisuus ry on antanut sähkön tuoteselostetta koskevan ns. labelling-suosituksen, jossa on pyritty edistämään periaatetta sähkön alkuperän hyödyntämisestä vain kerran.

Laissa sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta säädetään voimalaitoksen tuotantotavan ja energialähteiden varmentamisesta, arviointilaitoksista, takuun myöntömenettelystä, alkuperätakuun sisältämistä tiedoista, sähkön alkuperän ilmoittamisesta sähkölaskussa ja myynninedistämisaineistossa sekä Energiamarkkinaviraston valvonta-tehtävistä.

Sähkön alkuperätakuu voidaan myöntää sähkölle, joka on tuotettu uusiutuvista energialähteistä. Uusiutuville energialähteillä tarkoitetaan sähkön alkuperän varmentamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1357/2003) mukaan tuuli-, aurinko-, maalämpö-, aalto- ja vuorovesienergiaa sekä vesivoimaa, biomassaa, kaatopaikkakaasuja, jäteveden käsittelylaitoksen kaasuja ja biokaasuja. Alkuperätakuu voidaan myöntää myös sähkön ja lämmön tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetulle sähkölle. Yhteistuotantoa koskevilla sähkön alkuperän varmentamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen säädöksillä on pantu täytäntöön hyötylämmön tarpeeseen perustuvan sähkön ja lämmön yhteistuotannon edistämisestä sisämarkkinoilla ja direktiivin 92/42/ETY muuttamisesta 11 päivänä helmikuuta 2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/8/EY, *jäljempänä CHP-direktiivi*, 5 artiklan mukainen tehokkaasta yhteistuotannosta saatavan sähkön alkuperätakuuta koskeva sääntely. CHP-direktiivi on voimassa 5 päivään kesäkuuta 2014 asti, jolloin se ku-

motaan joulukuussa 2012 voimaan tulleella direktiivillä 2012/27/EU energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EU ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta, *jäljempänä energiatehokkuusdirektiivi*. Sähkön ja lämmön yhteistuotannon alkuperätakuuta koskeva sääntely siirretään samalla energiatehokkuusdirektiivin 14 artiklan 10 kohtaan sekä liitteeseen X.

Arviointilaitoksen, jonka Energiamarkkinavirasto on hyväksynyt, on ensin varmentettava voimalaitoksen tuotantotapa ja käytämät energialähteet ennen kuin laitoksen tuottamalle sähkölle voidaan myöntää alkuperätakuuta. Varmennuksen jälkeen voimalaitos voi hakea alkuperätakuuta.

Järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan Fingrid Oyj:n tehtävänä on alkuperätakuiden myöntäminen. Fingrid Oyj:n ja yksityisen palveluntarjoaja Grexel Systems Oy:n välillä on yhteistyösopimus, jossa määritetään miten Fingrid Oyj toimittaa kansalliset alkuperätakuut Grexel Systems Oy:lle mittarinlukuvuodossa. Grexel Systems Oy muuttaa kansalliset alkuperätakuut EECS (European Energy Certificate System) -muotoon ja hallinnoi EECS muotoista alkuperätakuurekisteriä sekä perii maksun palvelusta suoraan alkuperätakuurekisterin käyttäjiltä. Alkuperätakuu sisältää tiedot sähkön tuotantotavasta, energialähteistä sekä maininnan tuotantoajankohdasta ja -paikasta.

Sähkön alkuperätakuu voidaan myydä erillään sitä vastaavasta uusiutuvalla energialla tuotetusta sähköstä, mutta sähkönmyyjä voi nykyisin ilmoittaa laskuilla tai myynninedistämisineistossa edellisen kalenterivuoden aikana myymänsä sähkön uusiutuvana energiana vain, jos sähkö on todellisuudessa tuotettu uusiutuvista energialähteistä. Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden on vastavaroisesti tunnustettava direktiivin mukaisesti myönnettyt alkuperätakuut osoituksena sähkön uusiutuvasta alkuperästä. Alkuperätakuilla käytävää kaupankäyntiä varten on ETA-alueella kehittynyt vapaaehtoinen rekisterinpitäjien verkosto, Association of Issuing Bodies, *jäljempänä AIB*, yhteisten toimintamallien kehittämiseksi. AIB:n jäsenet siirtävät rekisteritietoja kaupankäynnin toteuttamiseksi yhteisen sähköisen tietoverkon kautta.

Sähkön alkuperän ilmoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 233/2005 mukaan sähkönmyyjän tulee ilmoittaa sähkönkäyttäjille laskuissa tai niiden liitteissä vähintään kerran kalenterivuodessa Suomessa myymänsä sähkön alkuperää koskevia tietoja. Lisäksi tiedot on annettava suoraan sähkönkäyttäjille jaetussa tai lähetetyssä myynninedistämisineistossa. Sähkönmyyjän on kerrottava edellisen kalenterivuoden aikana myymänsä sähkön tiettyjen energialähteiden suhteelliset osuudet. Vähintään on kerrottava fossiilisten polttoaineiden ja turpeen, uusiutuvien energialähteiden sekä ydinvoiman suhteelliset osuudet. Lisäksi on kerrottava sähköpörssistä tai ETA-alueen ulkopuolelta hankitun sähkön suhteelliset osuudet myydyin sähkön kokonaismäärästä. Edellä mainittujen tietojen lisäksi on annettava vähintään viittaus sellaisiin lähteisiin, joista on saatavilla tietoja myydyin sähkön energialähteistä syntyneistä hiilidioksidipäästöistä sekä radioaktiivisista jätteistä.

Itsesääntely

Energiateollisuus ry:n suositus sähkön tuoteselosteesta, eli ns. labelling-suositus koskee mm. sähkön energialähteistä laskuilla ja myynninedistämisineistossa annettavien tietojen ilmoittamista. Suosituksen mukaan pörssisähkö otetaan laskelmiin pohjoismaisen energialähdejakauman mukaisena siten, että jakaumasta on ensin poistettu vihreä sähkö. Vihreällä sähköllä tarkoitetaan sähköä, jolla on EECS-todistus tai joka on raportoitu myydyksi erillisenä vihreän sähkön toimituksena (Ekoenergia, Bramiljöval, Svensk Energin bilateraaliosopimukset). Pohjoismaista jakaumaa korjataan sähkön viennillä ja tuonnilla EU:n ulkopuolelta sekä sähkön alkuperätakuiden viennin aiheuttamalla vajeella. ETA-alueen ulkopuolelta Suomeen sähköä tuova osapuoli käyttää omassa energialähdejakaumassaan tuontisähkölle kyseisessä maassa toimivan myyjän ilmoittamaa energialähdejakaumaa.

Myyjän on aina ilmoitettava loppuasiakkailleen keskimääräinen energialähdejakauma. Tämän lisäksi on hyvä ilmoittaa erillissähköinä myydyin sähkön osuudet ja alkuperä. Asiakkaille, jotka ostavat sähkönsä erillistuotteena kuten ”tuulisähkönä” tai ”vihreä-

nä sähkönä”, ilmoitetaan keskimääräisen energialähdejakauman lisäksi heidän ostamansa sähkön sisältävän vain kyseisellä tuotantomuodolla tuotettua energiaa. Myyjän on huolehdittava siitä, että vihreän sähkön toimituksia vastaava määrä vihreää sähköä on hankittu. Alkuperätakuina tai sertifikaatteina hankitun vihreän arvon osuus uusiutuvan energian osuudessa tulee ilmoittaa erikseen. Myyjä voi halutessaan esittää erikseen sähkön ja lämmön yhteistuotannolla tuotetun osuuden kullakin energialähteellä tuotetusta sähköstä.

1.2 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

EU:n lainsäädäntö alkuperätakuista

Alkuperätakuiden käyttöala

Uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun direktiivin 2009/28/EY, jäljempänä RES-direktiivi, alkuperätakuista koskevan sääntelyn täytäntöönpano edellyttää muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Direktiivi on tullut panna kansallisesti täytäntöön viimeistään 5 päivänä joulukuuta 2010. RES-direktiivillä muutetaan ja myöhemmin kumotaan direktiivi 2001/77/EY sähkön tuotannon edistämisestä uusiutuvista energialähteistä, eli ns. RES-E -direktiivi, sekä direktiivi 2003/30/EY liikenteen biopolttoaineiden sekä muiden uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä. RES-direktiivin 15 artiklassa säädetään uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön, lämmityksen ja jäähdytyksen alkuperätakuista. Direktiivin 15 artiklassa asetetaan sääntelyn vähimmäistaso. Jäsenvaltio voi ottaa käyttöön alkuperätakuiden käyttöä koskevat kriteerit, jos ne eivät ole ristiriidassa loppukuluttajille laskuissa ja myyminen edistämisaineistossa annettavia tietoja koskevan unionin sääntelyn kanssa.

RES-direktiivissä edellytetään sähkön alkuperätakuujärjestelmän olemassaoloa. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että uusiutuvista energialähteistä tuotettu sähkö voidaan taata sellaiseksi. RES-direktiivin 15 artiklassa alkuperätakuiden käyttöala laajennetaan myös uusiutuvista energialähteistä tuotettuun lämmitykseen ja

jäähdytykseen. Lämmitystä tai jäähdytystä koskevan alkuperätakuujärjestelmän käyttöönottoaminen on jäsenvaltioiden harkinnassa. Jäsenvaltiot voivat myös vaatia, että energiantuottajien on asetettava saataville tiivistettyä tietoa uusiutuvan energian määrästä tai osuudesta, joka on tuotettu 25. kesäkuuta 2009 jälkeen käyttöön otetuissa laitoksissa tai em. päivämäärän jälkeisen kapasiteetin lisäyksen avulla.

Sähkön alkuperätakuujärjestelmän piiriin kuuluu myös sähkön ja lämmön tehokkaalla yhteistuotannolla tuotettu sähkö. Tätä koskeva EU-sääntely sisältyi aiemmin CHP-direktiivin 5 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että sähkön ja lämmön tehokkaasta yhteistuotannosta saatavan sähkön alkuperä voidaan varmentaa alkuperätakuiden avulla. CHP-direktiivissä määriteltiin lisäksi direktiivin soveltamisalaan kuuluvat yhteistuotantotekniikat, menetelmät hyötysuhteen määrittämiseksi ja yhteistuotannosta saatavan sähkön laskeminen. CHP-direktiivin mukainen alkuperätakuujärjestelmä on pantu Suomessa täytäntöön maaliskuussa 2010 voimaan tulleella sähkön alkuperän varmentamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen muutoksella (97/2010).

CHP-direktiivi kumotaan 5 päivänä kesäkuuta 2014 joulukuussa 2012 voimaan tulleella energiatehokkuusdirektiivillä, johon siirretään myös yhteistuotannon alkuperätakuista koskevat säännökset. Energiatehokkuusdirektiivin alkuperätakuista koskeva sääntely vastaa keskeisiltä osiltaan entistä CHP-direktiivin mukaista sääntelyä. Jäsenvaltiot voivat halutessaan panna energiatehokkuusdirektiivin mukaisen sääntelyn täytäntöön jo ennen mainittua määräaikaa.

Alkuperätakuiden käyttötarkoitus

RES-direktiivissä tarkoitettuja alkuperätakuista käytetään ainoastaan loppukäyttäjille annettavana todisteena siitä, että tietty energiamäärä tai energian osuus on tuotettu uusiutuvista lähteistä. RES-direktiivin 15 artiklan 1 kohdan mukaan todistaakseen loppukuluttajille uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian osuuden tai sen määrän energiantuottajan energiayhdistelmässä tulee uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön alku-

perä voida taata sellaiseksi. Direktiivin 2009/72/EY sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta, *jäljempänä sähkömarkkinadirektiivi*, 3 artiklan 9 kohdassa säädetään loppukuluttajille laskuissa ja myyinnedistämisineistossa ilmoitettavista tiedoista. Sähkömarkkinadirektiivin mukaan sähköntoimittajan on eriteltävä laskuissa niiden yhteydessä ja loppukäyttäjille suunnatussa myyinnedistämisineistossa kunkin energialähteen osuus käytetyistä polttoaineista edellisen kalenterivuoden aikana ymmärrettävällä ja vertailukelpoisella tavalla.

Loppukäyttäjille ilmoitettavan tiedon laskenta

RES-direktiivin tarkoituksena on parantaa loppukäyttäjille ilmoitettavan tiedon laatua varmistamalla, että uusiutuvista energialähteistä tuotettu energiayksikkö otetaan huomioon laskelmissa ja ilmoitetaan loppukäyttäjille vain kerran. Alkuperätakuu voidaan siirtää erillään energiamäärästä, jota takuu koskee. Takuiden kaksinkertaisen laskemisen tai ilmoittamisen välttämiseksi tuottaja ei saa ilmoittaa tai myydä uusiutuvana energiana sellaista määrää, jota vastaavan alkuperätakuun tuottaja on jo myynyt erikseen. RES-direktiivin 15 artiklan 8 kohdan mukaan uusiutuvista lähteistä peräisin oleva energiamäärä, joka vastaa sähköntoimittajan kolmannelle osapuolelle siirtämiä alkuperätakuita, vähennetään sen uusiutuvista lähteistä peräisin olevasta energiaosuudesta ilmoitettavissa tietoja loppukäyttäjille.

Sähköpörssistä hankitun ja muun alkuperältään tuntemattoman sähkön tuottamiseen käytettyjen eri energialähteiden osuudet ilmoitetaan ns. jäännösjakauman avulla. Sähkömarkkinadirektiivissä tai RES-direktiivissä ei määritetä, miten jäännösjakauma tulee laskea, mutta asiakkaille annettavien tietojen tulee niiden mukaan olla luotettavia. Kumasakaan direktiivissä ei myöskään edellytetä tietojen luotettavuuden todistamista juuri alkuperätakuiden avulla. Jos sähköntoimittaja on kuitenkin velvollinen todistamaan uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian osuuden tai määrän esimerkiksi kansallisten vaatimusten vuoksi, RES-direktiivin mukaan tämän voi tehdä alkuperätakuiden avulla.

Alkuperätakuiden sisällön yhtenäistäminen, myöntäminen, siirtäminen ja peruuttaminen

RES-direktiivin tarkoituksena on harmonisoida alkuperätakuiden sisältöä ja voimassaoloaikaa aikaisempaa yksityiskohtaisemmin sekä säätää takuiden siirrettävyydestä ja peruuttamisesta.

RES-direktiivissä säädetään alkuperätakuun sisältämistä tiedoista, asetetaan takuulle standardiyksikkö sekä säädetään takuun voimassaoloajasta. Alkuperätakuun standardiyksikkö on 1 megawattitunti. Takuu voidaan käyttää kahdentoista kuukauden sisällä asianomaisen energiayksikön tuottamisesta ja sen tulee olla siirrettävä ja peruutettava. Alkuperätakuu peruutetaan, kun se on käytetty. Takuut tulee myöntää, siirtää ja peruuttaa sähköisesti ja niiden tulee olla tarkkoja, luotettavia ja vaikeasti väärennettäviä.

Alkuperätakuussa tulee ilmoittaa ainakin seuraavat tiedot: energialähde sekä tuotannon alkamis- ja päättymispäivä, koskeeko takuu sähköä vai lämmitystä tai jäähdytystä, tuotantolaitosta koskevia direktiivissä tarkemmin määriteltyjä tietoja, laitoksen mahdollinen hyötyminen investointituesta tai muusta kansallisesta tukijärjestelmästä sekä hyötymisen laajuus ja tukijärjestelmän tyyppi, takuun myöntämispäivämäärä, myöntäjää sekä tunnustenumero.

Vaikka alkuperätakuuseen merkitään tieto tuotantolaitoksen mahdollisesti saamista tuesta, RES-direktiivin 15 artiklan 2 kohdassa todetaan nimenomaisesti, että alkuperätakuu ei millään tavalla osoita, noudattaako jäsenvaltio direktiivissä uusiutuvan energian käytölle asetettuja kokonaistavoitteita ja onko se toteuttanut tarvittavat toimenpiteet. Takuut eivät myöskään saa vaikuttaa uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian kokonaisloppukulutuksen laskemiseen. Jäsenvaltio voi säätää, että tuottajalle ei makseta tukea, jos kyseisellä tuottajalla on alkuperätakuu samasta uusiutuviin lähteisiin perustuvasta energiantuotannosta.

Alkuperätakuiden valvonta ja tunnustaminen

Jäsenvaltioiden tai nimettyjen toimivaltaisten elinten on valvottava takuiden myöntämistä, siirtämistä ja peruuttamista. Toimivaltaisilla elimillä ei saa olla maantieteellisesti

päällekkäistä vastuuta ja niiden on oltava riippumattomia energian tuotannosta, kaupasta ja toimittamisesta.

Muiden jäsenvaltioiden direktiivin mukaisesti myöntämät alkuperätakuut on tunnustettava, ellei vastaanottavalla jäsenvaltiolla ole perusteltuja epäilyjä takuun täsmällisyydestä, luotettavuudesta ja todenperäisyydestä. Kieläytymisestä ja sen perusteista on ilmoitettava komissiolle, joka voi päätöksellään edellyttää takuun tunnustamista.

Alkuperätakuista koskevat suunnitelmat ja lainsäädäntö eräissä muissa EU:n jäsenmaissa

Osassa jäsenmaita alkuperätakuu on säädetty RES-direktiivissä edellytettyä sääntelyä tiukemmin ainoaksi luotettavaksi menetelmäksi osoittaa loppukuluttajille sähkön uusiutuva alkuperä. Osassa jäsenmaita alkuperätakuun rinnalla on käytössä sopimuksiin perustuva jäljittämismenetelmä, jota kuitenkin pidetään vaikeasti valvottavana ja siksi epäluotettavana. Alkuperätakuu on ainoa hyväksyttävä menetelmä Alankomaissa, Norjassa, Tanskassa, Saksassa ja Itävallassa. Ranskassa, Italiassa ja Ruotsissa harkitaan alkuperätakuun säätämistä ainoaksi hyväksyttäväksi menetelmäksi osoittaa luotettavasti sähkön uusiutuva alkuperä.

Uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön kaksoislaskennan estäminen ns. jäännösjakauman laskemisessa on keskeistä järjestelmän luotettavuuden parantamiseksi. Jäännösjakaumalla tarkoitetaan edellisen kalenterivuoden aikana myydyin sähkön kokonaismäärää vähennettynä energiamäärällä, joka vastaa luotettavasti jäljitettyä ja sellaiseksi ilmoitettua uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä. Jäännösjakauman avulla ilmoitetaan alkuperältään tuntemattoman sähköpörssistä hankitun sähkön tuotantotavat. Epäluotettava kansallinen jäännösjakauma voi mahdollisesti olla riittävä peruste kieltäytyä tunnustamasta tällaisesta maasta peräisin olevia alkuperätakuista. Direktiivissä ei määritellä jäännösjakauman laskentamallia.

Uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön kaksoislaskennan estämiseen liittyy myös kysymys alkuperätakuun energiayksikön tuottamisesta laskettavan 12 kuukauden käyttöajan yhteensovittamisesta sähkön loppuku-

luttajille kalenterivuoden ajanjaksolta ilmoitettaviin tietoihin. Sähkömarkkinadirektiivissä edellytetään myydyin sähkön alkuperän ilmoittamista loppukuluttajille kalenterivuoden perusteella. RES-direktiivin mukaan alkuperätakuun käyttöaika on 12 kuukautta sitä vastaavan energiamäärän tuottamisesta.

Ruotsissa alkuperätakuista säädetään lailla sähkön alkuperätakuista [Lag (2010/601) om ursprungsgarantier för el], joka tuli voimaan 1 päivänä joulukuuta 2010. Lisäksi muutettiin sähkölain [Lag (2010/602) om ändring i ellagen] sääntelyä. Alkuperätakuu myönnetään kalenterikuukauden sähkön tuotannon perusteella. Alkuperätakuu on sähköinen dokumentti, jonka tarkoituksena on taata sähkön alkuperä loppukäyttäjille. Alkuperätakuu on peruutettava, kun se on käytetty sähkön alkuperän takaamiseen ja ilmoittamiseen. Takuun haltijan tulee kirjallisesti pyytää takuun peruuttamista rekisterinpitäjältä takuun käyttämisen jälkeen. Jos takuuta ei ole käytetty viimeistään 12 kuukauden kuluessa takuuta vastaavan sähkömäärän tuottamisesta, rekisterinpitäjä peruuttaa takuun. Alkuperätakuiden myöntämisestä, siirtämisestä ja peruuttamisesta perittävistä maksuista voidaan säätää asetuksella.

Sähkönmyyjän kolmannelle taholle siirtämiä alkuperätakuista vastaava uusiutuvalla energialla tuotettu sähkömäärä on vähennettävä loppukäyttäjille ilmoitettavasta uusiutuvista lähteistä peräisin olevan sähkön osuudesta. Sähköpörssistä ostetun sähkön tuotantomuodoista kuluttajille ilmoitettavat tiedot saavat perustua pörssin ilmoittamiin tietoihin eli pohjoismaiseen jäännösjakaumaan. Asetuksella tai valvontaviranomaisen määräyksellä voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, kuinka kuluttajille annettavat tiedot lasketaan ja esitetään.

Tanskassa RES-direktiivi on pantu täytäntöön kahdella 5 päivänä joulukuuta 2010 voimaan tulleella Energiaviraston (Energistyrelsen) määräyksellä [Bekendtgørelse om oprindelsesgaranti for VE-elektricitet (BEK nr 1323 af 30/11/2010) ja Bekendtgørelse om deklaration af elektricitet til forbrugerne (BEK nr 1322 af 30/11/2010)]. Alkuperätakuu on säädösten mukaan sähköinen dokumentti, jonka tarkoituksena on taata sähkön alkuperä loppukäyttäjille. Takuu koskee tietyn kalenterikuukauden aikana tuotettua säh-

köä ja on aina suuruudeltaan 1 megawattitunti. Takuu on käytettävä viimeistään 12 kuukauden kuluessa sen kalenterikuukauden päättymisestä, jona takuuta vastaava sähkö on tuotettu. Takuu on peruutettava, kun se on käytetty alkuperän takaamiseen ja ilmoittamiseen loppukäyttäjille. Rekisterinpitäjä Energinet.dk voi antaa tarkempia määräyksiä peruuttamisesta. Rekisterinpitäjä peruuttaa takuut, joita ei ole käytetty 12 kuukauden kuluessa tuotantojakson päättymisestä. Sähkönmyyjän kolmannelle siirtämiä alkuperätakuuta vastaava uusiutuvalla energialla tuotettu sähkömäärä on vähennettävä loppukäyttäjille ilmoitettavasta uusiutuvista lähteistä peräisin olevan sähkön osuudesta.

Tanskassa rekisterinpitäjänä toimiva kantaverkkoyhtiö Energinet.dk on antanut 31 toukokuuta 2011 Energiahallinnon (Energistyrelsen) hyväksymän linjauksen (Retningslinjer for udarbejdelsen af den generelle deklaration) jäännösjakauman muodostamisesta. Suositus noudattaa eurooppalaista suositusta, jota käsitellään luvussa 1.2.3. Lisäksi linjauksessa otetaan kantaa vanhentuneiden alkuperätakuiden kohdistamiseen eri kalenterivuosille. Linjauksen mukaan esimerkiksi vuoden 2013 jäännösjakaumaan lisätään vanhentuneet alkuperätakuut, jotka vastaavat uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä välillä 1.4.2012—31.3.2013.

Toimivaltaisten elinten suositus parhaiksi käytännöiksi

Toimivaltaisten elinten muodostamassa EU:n komission tukemassa projektissa (RE-DISS -project) on laadittu suositus parhaiksi alkuperätakuuta koskeviksi käytännöiksi (Best Practice Recommendations for the implementation of Guarantees of Origin and other tracking systems for disclosure in the electricity sector in Europe). Suosituksella pyritään parantamaan takuiden täsmällisyyttä ja luotettavuutta sekä vaikeuttamaan takuiden väärentämistä. Viimeisin suosituksen versio 2.0 on valmistunut 14 lokakuuta 2012. Suositus ylittää RES-direktiivissä edellytettävän sääntelyn tason.

Suosituksen mukaan keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä takuiden tulisi olla ainoa hyväksyttävä menetelmä osoittaa sähkön uusiutuva alkuperä. Kaikkien sähkön ympäristö- ja

ekomerkkien tulisi pohjautua alkuperätakuusiin järjestöjen myöntämät merkit mukaan lukien. Jos sähkönmyyjä tarjoaa uusiutuviin energialähteisiin pohjautuvia tuotteita, tarvittavat alkuperätakuut tulisi hankkia samana kalenterivuonna. Alkuperätakuuta voidaan käyttää myös muokkaamaan informaatiota, jota annetaan useasta eri energialähteestä tuotetusta sähköstä.

Suosituksen mukaan alkuperätakuujärjestelmän tulisi kaikissa eurooppalaisissa maissa perustua samaan eurooppalaiseen energiatoistosjärjestelmään EECS:ään (European Energy Certificate System), jota hallinnoi rekisterinpitäjien liitto Association of Issuing Bodies eli AIB.

Maiden tulisi tarjota kansallinen jäännösjakauma antamaan loppukäyttäjille laskuissa ja myyninedistämisaineistossa ilmoitettava alkuperä sähkölle, jonka todellista alkuperää ei kyetä jäljittämään. Jäännösjakauman laskeamisessa tulisi noudattaa RE-DISS -projektissa luotua menetelmää, jossa järjestelmässä mukana olevat maat tekevät yhteistyötä kansallisen jäännösjakauman muodostamiseksi. Maiden toimivaltaisten elinten tulisi yhteistyössä sovittaa kansalliset jäännösjakaumat energian, alkuperätakuiden ja muiden luotettavien jäljitysmenetelmien viennin ja tuonnin perusteella. Loppukäyttäjille ilmoitettava jäännösjakauma tulisi laskea kansallisella tasolla. Jos kahdella tai useammalla maalla on yhteiset sähkömarkkinat, jäännösjakauma voidaan laskea myös tällaiselle aluelle.

Suosituksessa asetetaan myös maille yhteinen aikataulu sähkönkäyttäjille ilmoitettavien tietojen muodostamiseksi, jotta sähkön ja alkuperätakuiden rajat ylittävän kaupan vaikutusta kansallisiin jäännösjakaumiin olisi mahdollista koordinoita eurooppalaisella tasolla. Yhteinen aikataulutus on tarpeen, jotta uusiutuvan energian kaksoislaskentaa ei syntyisi eurooppalaisella tasolla. Sähkön fyysisen tuonnin ja viennin määrä ei yleensä vastaa alkuperätakuiden tuontiin ja vientiin liittyvän energian määrää. Suosituksen mukaan tästä aiheutuva virhe kansalliseen jäännösjakaumaan tulisi korjata eurooppalaisen energiayhdistelmän avulla.

Kansallisen jäännösjakauman muodostamiseksi suosituksessa annetaan ohjeet tietyt kalenterivuoden tuotannon määrän korjaami-

seksi. Jos jäännösjakauman energiamäärä on pienempi kuin sähkön kulutus tiettyä kalenterivuonna, erotusta vastaava määrä energiaa tulisi lisätä kansalliseen tuotantoon eurooppalaisen energiayhdistelmän avulla. Jos taas energiamäärä ylittää kulutuksen, kansallinen ylijäämää vastaava tuotantomuotojen jakauma lisätään eurooppalaiseen energiayhdistelmään.

Suosituksessa otetaan kantaa alkuperätakuun 12 kuukauden voimassaoloajan yhteensovittamiseen sähkön energialähteitä koskevien tietojen ilmoittamiseen sähkökäyttäjille kalenterivuoden ajanjaksolta. Alkuperätakuu, joka koskee kalenterivuoden X tuotantoa, tulisi peruuttaa vuoden X + 1 maaliskuun 31 päivään mennessä, jos alkuperätakuu käytetään varmentamaan kalenterivuodelta X sähkökäyttäjille ilmoitettavia tietoja. Jos alkuperätakuu peruutetaan myöhemmin, se kohdistetaan vuodelle X + 1.

Suosituksen mukaan maiden tulisi muodostaa alustava kansallinen jäännösjakauma vuoden X + 1 huhtikuun 30 päivään mennessä sekä tieto siitä, ylittääkö vai alittaako käytävissä oleva alkuperätakuiden tuonnilla ja viennillä korjattu tuotantomäärä kalenterivuoden X sähkön kulutuksen. Toukokuun 15 päivään mennessä vuonna X + 1 tulisi muodostaa eurooppalainen energiayhdistelmä, jota tarvitaan lopullisen kansallisen jäännösjakauman muodostamiseksi. Jos kansallisesti kalenterivuodelle X käytävissä oleva energiamäärä alittaa kulutuksen, kansalliseen tuotantojakaumaan lisätään erotusta vastaava määrä sähköä eurooppalaisen energiayhdistelmän avulla. Lopullinen kansallinen jäännösjakauma tulisi muodostaa toukokuun 31 päivään mennessä vuonna X + 1 ja sähkökäyttäjille kalenterivuodelta X ilmoitettavat tiedot tulisi julkaista heinäkuun 1 päivänä.

Suosituksen mukaan alkuperätakuuta ei tulisi myöntää kalenterikuukautta pidemmältä tuotantojaksolta. Lisäksi suosituksessa otetaan kantaa sähkön alkuperän ilmoittamista koskevien tietojen julkaisuajankohtaan sekä sähköntoimittajia koskevien tietojen muodostamisessa käytettäviin menettelyihin.

1.3 Nykytilan arviointi

Loppukäyttäjille ilmoitettavan tiedon laskenta

Alkuperätakuiden ainoa käyttötarkoitus on varmentaa loppukäyttäjille laskuissa ja myyminen edistämiseen ilmoitettavan sähkön alkuperä uusiutuvilla energialähteillä tuotetuksi. Loppukäyttäjille ilmoitettavat tiedot jaotellaan sähkön alkuperän ilmoittamista koskevan asetuksen mukaan vähintään fossiiliin ja turpeeseen, uusiutuviin energialähteisiin ja ydinvoimaan. Sähkön tuottamiseen käytetyt energialähteet eivät ole sähkönmyyjän tiedossa mm. ostettaessa loppukäyttäjille edelleen myytäväksi alkuperältään varmentamaton sähköä pohjoismaisesta sähköpörssistä. Tuotantotavoiltaan tuntemattomalle sähkölle annetaan alkuperä laskennallisen mallin, eli jäännösjakauman avulla. Jäännösjakaumaa laskettaessa uusiutuvalla energialla tuotettu sähkö tulee nykyisin osittain huomioiduksi kahdesti. Tämä johtuu pohjoismaisen korjaamattoman jäännösjakauman käytöstä. Kaksoislaskennan estämiseksi pohjoismaisen jäännösjakauman sijasta olisi käytettävä kansallista jäännösjakaumaa, jonka muodostaminen säädettäisiin Energiamarkkinaviraston tehtäväksi.

Sähkön alkuperän varmentamisen menetelmät

Sähkön alkuperän varmentaminen on vapaaehtoista ja käytössä on useita rinnakkaisia menetelmiä osoittamaan sähkö tuotetuksi uusiutuvista energianlähteistä. Alkuperätakuujärjestelmä perustuu lakiin sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta. Lisäksi on käytössä sähkönmyyjien omia tuotemerkkejä sekä kansalaisjärjestöjen merkkejä osoittamaan sähkön uusiutuva alkuperä. Merkkejä käytetään sekä sähkön markkinoinnissa että sähkökäyttäjille annettavissa laskuissa.

Sähkökäyttäjille annettavien tietojen luotettavuuden ja vertailukelpoisuuden parantamiseksi olisi selkeämpää säätää yhdestä varmentamisen menetelmästä, jota tulee aina käyttää, jos sähkökäyttäjille esitetään väitteitä sähkön uusiutuvasta alkuperästä. Sähkön alkuperätakuu olisi myös sähkönmyyjien sekä kansalais- ym. järjestöjen tuote- ja ympäristömerkkien perusvaatimuksena, jos merkin avulla kerrotaan sähkön uusiutuvasta alkuperästä. Merkit voisivat asettaa omia vaatimuksiaan alkuperätakuun myöntämisedellytysten lisäksi.

Useiden eri järjestelmien hyväksyminen edellyttäisi koordinoitua tietojen keräämistä eri järjestelmistä. Alkuperätakuu ainoana menetelmänä todistaa sähkö tuotetuksi uusiutuvista energialähteistä vähentäisi myös RES-direktiivissä edellytetyllä tavalla kaksoislaskennan riskiä jäännösjakaumaa muodostettaessa.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Sähkön alkuperätakuujärjestelmää koskevat tavoitteet

Esityksen tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön RES-direktiivin 15 artiklan sähkön alkuperätakuuta koskevat säännökset. RES-direktiivin tavoitteena on lisätä uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energian käyttöä. Suomessa alkuperätakuiden tarjonta on pitkään ylittänyt niiden kysynnän, joten järjestelmän ei nykyisessä markkinatilanteessa odoteta lisäävän uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä. Alkuperätakuiden ainoana käyttötarkoituksena on varmentaa sähkönkäyttäjille esitettävät tiedot uusiutuvien energialähteiden käytöstä. Alkuperätakuiden avulla edistetään sähkönkäyttäjien mahdollisuutta valita uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä koskeva sopimus sekä lisätään sähkönkäyttäjien luottamusta myyninedistämisaineistossa ja laskuilla ilmoitettaviin tietoihin sähkön tuottamisesta uusiutuvilla energialähteillä.

Direktiivin täytäntöön panemiseksi ehdotetaan muutettavaksi sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annettua lakia. Ehdotetuilla muutoksilla parannettaisiin sähkönkäyttäjille ilmoitettavien tietojen täsmällisyyttä varmistamalla, että uusiutuvalla energialla tuotettu sähkö otetaan huomioon laskelmissa ja ilmoitetaan sähkönkäyttäjille vain kerran. Tietojen antamiseksi tarvittavan kansallisen jäännösjakauman muodostaminen ehdotetaan annettavaksi Energiamarkkinaviraston tehtäväksi.

Lisäksi tavoitteena on unionin laajuisesti standardisoida alkuperätakuiden sisältämiä tietoja, takuuta vastaava energiamäärä ja takuun voimassaoloaika sekä siirtyä takuiden

sähköiseen vaihdantaan ja käsittelyyn. Muutosten tavoitteena on yhtenäistää käytäntöjä unionin jäsenmaissa, mikä tehostaisi takuiden hallinnointia ja lisäisi uusiutuvan energian käyttöä koskevien laskelmien täsmällisyyttä.

Direktiivin vaatimuksia tiukemmin ehdotetaan säädettäväksi alkuperätakuu ainoaksi menetelmäksi todistaa sähkö tuotetuksi uusiutuvista energialähteistä. Lainsäädäntöön perustuva alkuperätakuu olisi edellytyksenä myös sähkön markkinoimiselle uusiutuvana erilaisten tuote- ja ympäristömerkkien avulla. Tavoitteena on edistää uusiutuvan energian käyttöä yhdenmukaistamalla merkintöjen perusvaatimukset vastaamaan alkuperätakuuta, mikä helpottaisi merkkien vertailua ja lisäisi sähkönkäyttäjien luottamusta sähkön uusiutuvaan alkuperään. Rinnakkaisten järjestelmien poistaminen parantaisi myös laskenta-järjestelmien luotettavuutta vähentämällä RES-direktiivin edellyttämällä tavalla kaksoislaskennan mahdollisuutta.

Alkuperätakuiden käyttö ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös sähköntuottajia, jotka käyttävät tuottamaansa sähköä muita hyödykkeitä koskevassa liiketoiminnassaan ja jotka antavat markkinoinnissaan tietoja uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön käytöstä. Uudistus on tarpeen, jotta samaa uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähkönsäilytystä ei olisi mahdollista ilmoittaa kaksinkertaisesti myymällä tuotettuun sähkseen liittyvät alkuperätakuut ja ilmoittamalla samalla uusiutuvaan energiaan liittyvän sähkön käytöstä muiden hyödykkeiden markkinoinnissa.

Uusiutuvien energialähteiden käyttö tulisi todistaa alkuperätakuiden avulla, jos sähkön lisäksi myös muiden hyödykkeiden markkinoinnissa esitetään väitteitä uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön käytöstä.

Kansallisen harkintavallan käyttö alkuperätakuujärjestelmän laajentamiseksi lämmitykseen tai jäähdytykseen

RES-direktiivi mahdollistaa alkuperätakuujärjestelmän laajentamisen myös lämmön tai jäähdytyksen uusiutuvaan energiaan perustuvaan tuotantoon. Tätä ei kuitenkaan esitetä, koska alkuperätakuujärjestelmän piirin laajentaminen ei olisi nykytilanteessa tarkoituk-

senmukaista. Suomessa järjestelmän piirin laajentamisella ei olisi merkittäviä vaikutuksia lämmön tai jäähdityksen loppukäyttäjien mahdollisuuksiin tehdä valintoja uusiutuvan energian käytön perusteella.

Lämmitysmuodon valinta on luonteeltaan pitkäaikainen, tekninen investointi eikä ole samalla tavoin vaihdettavissa kuin sähköntoimittaja. Lämmönkäyttäjälle tuotettavan lämmön alkuperän varmentamisella voisi olla merkitystä lämmitysmuotoa alun perin valittaessa tai peruskorjauksen yhteydessä. Lämmitysmuotojen jako uusiutuviin ja uusiutumattomiin energialähteisiin perustuviin tuotantotapoihin on kuitenkin loppukäyttäjille läpinäkyvä. Alkuperätakuuta ei tarvita osoittamaan lämmitysmuodon perustamista uusiutuviin energialähteisiin kuten sähkömarkkinoilla, jossa ostettavan sähkön energialähteet eivät lähtökohtaisesti ole sähkökäyttäjien tiedossa.

Kaukolämpöverkkoon liittyminen voi olla pakollista, jolloin alkuperätakuuta ei tarvita lämmitysmuodon valintaa helpottamaan. Lämmityksenkäyttäjää ei voi myöskään valita kaukolämmön toimittajien välillä, koska toimittajia on tietyllä alueella yleensä vain yksi. Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 a §:n mukaan asemakaavamääräyksellä voidaan velvoittaa liittämään uusi rakennus kaukolämpöverkkoon, jos määräys on tarpeen energian tehokkaan ja kestäväen käytön, ilman laadun tai asemakaavan muiden tavoitteiden kannalta.

Kaukolämpöverkkoon ei kuitenkaan tarvitse liittyä, jos rakennuksen lämmitystapa on vielä kaukolämpöäkin tehokkaampi. Poikkeukset voivat koskea esimerkiksi matalaenergiataloja sekä uusiutuviin energialähteisiin perustuvia vähäpäästöisiä lämmitysmuotoja kuten aurinkoenergiaa, täyden tehon maalämpöpumppuja ja vähäpäästöistä bioenergiaa. Alkuperätakuulla voisi siten olla merkitystä kaukolämpöverkkoon liittymisvelvollisuuden ulkopuolella verrattaessa kaukolämmön tuotantotapaa muihin lämmitysvaihtoehtoihin.

Jos lämmönkäyttäjää liittymisvelvollisuuden ulkopuolella valitsisi kaukolämmön, sen tuotantotapa saattaisi kuitenkin myöhemmin muuttua ilman, että käyttäjä voisi vähäisin kustannuksin vaihtaa lämmitysmuotoa. Alkuperätakuiden käyttäminen ei siksi olisi tar-

koituksenmukaista kaukolämpöverkkoon liittymisvelvollisuuden ulkopuolellakaan. Alkuperätakuujärjestelmän puuttumisella ei myöskään arvioida olevan kuin enintään vähäinen vaikutus kaukolämmön kysyntään, kun mahdollista kysyntää arvioidaan sähkön alkuperätakuiden kysynnän perusteella. Myönnettyjen sähkön alkuperätakuiden määrä on pitkään ylittänyt niiden kysynnän markkinoilla. Tarjonnan ylittäessä kysynnän alkuperätakuujärjestelmän avulla ei lisättäisi uusiutuvien energialähteiden käyttöä.

Jäähdityksen tarve on Suomessa ilmastotamme johtuen melko pieni eikä alkuperätakuille olisi tämän vuoksi riittävästi kysyntää.

2.2 Keskeiset ehdotukset

Alkuperätakuu ainoana menetelmänä varmentaa sähkö tuotetuksi uusiutuvista energialähteistä

RES-direktiivissä edellytetään jäsenvaltioiden varmistavan, että uusiutuvista energialähteistä tuotettu sähkö voidaan taata sellaiseksi. RES-direktiivin vaatimus uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön alkuperän takaamiseksi uusiutuvaksi ei kuitenkaan edellytä alkuperätakuun olevan ainoa luotettava ja hyväksytty menetelmä alkuperän osoittamiseksi. Direktiivi sallii alkuperätakuille rinnakkaiset järjestelmät, joiden avulla sähkön alkuperä voidaan todeta ja uusiutuvista energialähteistä tuotettu sähkö erottaa muilla energialähteillä tuotetusta sähköstä tuotannon jäännösjakaumaa laskettaessa.

RES-direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistuttava, että uusiutuvista energialähteistä tuotettu energia otetaan huomioon vain kerran. Alkuperätakuun salliminen ainoana menetelmänä todistaa uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian osuus vähentäisi kaksoislaskennan riskiä. Alkuperätakuulle rinnakkaisten ja vaihtoehtoisten sähkön uusiutuvan alkuperän todentamistapojen salliminen aiheuttaisi riskin kaksoislaskennasta, jossa uusiutuvan energian osuus tulee eri lähteistä tuotettuja energiaosuuksia ilmoitettaessa otettua huomioon todellista energiamäärää suurempana.

Jotta voitaisiin täyttää myös RES-direktiivin vaatimus uusiutuvista energialähteistä tuotetun energian huomioon ottamiseksi

si vain kerran, uusiutuvista energialähteistä tuotettuja sähkömääriä sisältävien eri järjestelmien ja alkuperätiedon sisältävien rekistereiden tietoja olisi koordinoitava. Lisäksi jäännösjakauman laskemiseksi tulisi kerätä tiedot kaikista rinnakkaisista järjestelmistä. Rinnakkaisten järjestelmien käyttö lisäisi myös valvonnan tarvetta, koska varsinaisen alkuperätakuujärjestelmän toiminnan valvonnan ja järjestelmän oikeellisuuden tarkistamisen lisäksi tulisi samat valvonta- ja tarkistustoimenpiteet kohdistaa myös kaikille vaihtoehtoisille järjestelmille. Vaihtoehtoisia järjestelmiä käyttäneiden todentamiskustannukset saattavat kuitenkin nykytilanteeseen verrattuna nousta, jos alkuperätakuu on ainoa sallittu menetelmä todistaa sähkö tuotetuksi uusiutuvista energialähteistä.

Säätämällä alkuperätakuu ainoaksi menetelmäksi varmentaa uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian osuus, voidaan järjestelmän valvojan kannalta kustannustehokkaimmin toteuttaa RES-direktiivin vaatimukset siitä, että uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön alkuperä voidaan taata sel-laiseksi ja että uusiutuvista energialähteistä tuotettu energia otetaan huomioon vain kerran.

Ehdotettu alkuperätakuun pakollisuus uusiutuvuuden todistamiseksi ei rajoittaisi toimijoiden omien sähkön alkuperään tai muihin ominaisuuksiin sidottujen tuotteiden tai tuotemerkkien käyttöä. Niitä olisi mahdollista jatkossakin käyttää, mutta uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön varmistaminen tulisi kuitenkin aina tapahtua alkuperä-takuuta käyttämällä.

Vaatus varmentaa sähkön uusiutuvasta alkuperästä ilmoitettavat tiedot

Sähkön markkinoinnissa ja sähkölaskuilla uusiutuvan energian käytöstä ilmoitettavien tietojen varmentaminen

Sähkönmyyjän on voimassa olevan lain-säädännön mukaan ilmoitettava edellisenä kalenterivuonna kaikille asiakkailleen myymänsä sähkön alkuperä laskuissa tai niiden liitteissä vähintään kerran vuodessa sekä suoraan sähkönkäyttäjille jaetussa tai lähetetyssä myyninedistämisaineistossa. Ehdotuksen mukaan uusiutuvalla energialla tuotetuksi il-

moitetun sähkön, esimerkiksi nimettyjen tuotemerkkien tai tuotteiden, alkuperä olisi jat-kossa varmennettava alkuperätakuiden avulla. Sähkönmyyjän tulisi varmentaa yksilöityä sopimusta koskevat sähkönkäyttäjälle annetut tiedot uusiutuvilla energialähteillä tuotetusta sähköstä alkuperätakuilla.

Alkuperätakuiden avulla olisi todistettava myös useasta eri energialähteestä peräisin olevan sähkön tuottamisessa käytetty, tunnettu ja jäljitettävä uusiutuvien energialähteiden osuus, jos se ilmoitetaan sähkönkäyttäjille.

Jos kyse olisi alkuperältään tuntemattoman sähkön tuotantomuotojen ilmoittamisesta jäännösjakauman avulla, jäännösjakaumassa ilmoitettavaa uusiutuvan energian osuutta ei kuitenkaan tarvitsisi varmentaa. Sähköä ei myöskään tarvitsisi ilmoittaa tuotetuksi uusiutuvista lähteistä, vaikka se todellisuudessa olisikin näin tuotettu. Tämä energiaosuus voidaan ilmoittaa Energiamarkkinaviraston muodostaman jäännösjakauman avulla.

Lisäksi ehdotetaan, että sähkön alkuperästä laskuissa annetut uusimmat tiedot olisi jatku-vasti pidettävä sähkönkäyttäjien saatavilla.

Varmennusvelvollisuus alkuperätakuuta käyttämällä koskisi vain sähkönmyyjä, jotka myyvät sähköä loppukäyttäjille. Alkuperätakuuta käytettäisiin todistamaan sähkönmyyjän ja sähkön loppukäyttäjän välisessä sopimussuhteessa ilmoitettavat tiedot uusiutuvan energian käytöstä. Tämä ei heikennä alkuperätakuujärjestelmän uskottavuutta, koska sähkönkäyttäjän ostaman uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön alkuperä olisi aina todistettava. Jos sähköntuottaja tai sähkön maahantuojia myisi myös sähköä loppukäyttäjille, heidän olisi tässä sähkönmyyjän ominaisuudessaan toimiessaan todistettava väitteensä uusiutuvien energialähteiden käytöstä alkuperätakuiden avulla.

Käytetyn sähkön alkuperää koskevien tietojen varmentaminen

Sähkönkäyttäjän, joka markkinoinnissaan ilmoittaa käyttämänsä sähkön olevan peräisin uusiutuvista energialähteistä, ei tarvitsisi todistaa väitettään todeksi alkuperätakuiden avulla. Riittävää olisi, että sähkönkäyttäjä voisi todistaa väitteensä muulla tavoin, esimerkiksi uusiutuvista energialähteistä tuotet-tavan sähkön toimitusta koskevan sopimuk-

sen avulla. Vaatimus alkuperätakuiden käytöstä koskisi kuitenkin sähköntuottajaa, joka muuhun liiketoimintaan liittyvässä markkinoinnissaan ilmoittaa uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön käyttämisestä. Uusiutuvien energialähteiden käyttö tulisi varmentaa alkuperätakuilla. Uudistus on tarpeen uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön kaksinkertaisen ilmoittamisen estämiseksi. Esimerkiksi metsäteollisuus tuottaa prosesseissaan sähköä, jota käytetään paperin valmistuksessa. Jos paperin markkinoinnissa loppukäyttäjille annetaan tietoja uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön käyttämisestä, sähkön energialähteet olisi todistettava alkuperätakuiden avulla.

Myynninedistämisaineiston käsite

Uutta olisi lisäksi myynninedistämisaineistoksi katsottavan markkinointimateriaalin käsitteen laajentaminen. Myynninedistämisaineistoksi katsottaisiin suoraan sähkönkäyttäjille jaettu tai lähetetty kirjallinen aineisto. Kirjallisella myynninedistämisaineistolla tarkoitettaisiin myös tarjouksia sähkösopimuksen tekemiseksi. Kirjalliseen muotoon rinnastettaisiin muulla pysyvällä tavalla sähköisesti tuotettu aineisto, jonka sähkönkäyttäjä voi toisintaa ja tallentaa. Myös pyytämättä lähetetty aineisto kuuluisi käsitteen piiriin. Ratkaisukäytännössä myynninedistämisaineistoksi katsottavaa materiaalia arvioitaessa merkitystä on annettu sille, että kyseessä on sähkönkäyttäjälle ilman tämän omaa pyyntöä lähetetty materiaali. Kun myynninedistämisaineistossa uusiutuvista energialähteistä ilmoitettavat väitteet esitetään jatkossa tuotantotavan ja energialähteiden osalta varmennettaviksi, sähkönkäyttäjän kannalta ei olisi tarkoituksenmukaista jättää tämän omasta pyynnöstä saama materiaali varmentamisvelvollisuuden ulkopuolelle.

Sähkönkäyttäjille uusiutuvan energian osuudesta ilmoitettavien tietojen laskenta

RES-direktiivissä edellytetään, että uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön energiayksikkö otetaan huomioon vain kerran. Direktiivin täytäntöön panemiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että tuotettua energiayksikköä kohden voidaan myöntää vain yksi alkuperä-

takuu ja että jäännösjakaumaa muodostettaessa uusiutuvista energialähteistä tuotettu yksikkö otetaan huomioon vain kerran. Lisäksi ilmoitettaessa tietoja sähkön uusiutuvasta alkuperästä sähkönkäyttäjille, uusiutuvista lähteistä peräisin oleva energiamäärä, joka vastaa kolmannelle osapuolelle siirrettyjä alkuperätakuuta, vähennetään energiayhdistelmän uusiutuvista lähteistä peräisin olevasta energiasuudesta. Energiamarkkinaviraston tehtävänä olisi muodostaa ja julkaista Suomen kansallinen jäännösjakauma.

Jäännösjakauman muodostaminen

Jäännösjakaumaa tarvitaan energiayhdistelmän ilmoittamiseksi laskuerittelyissä ja myynninedistämisaineistossa antamaan alkuperä sähkölle, jonka alkuperä ei muuten ole tiedossa sekä alkuperätakuilla varmentamattomalle uusiutuvilla energialähteillä tuotetulle tai ETA-alueen ulkopuolelta tuodulle sähkölle. Sähköä, jonka alkuperä ei ole tiedossa on erityisesti pohjoismaisesta sähköpörssistä ostettu sähkö.

Nykyisin pörssisähkölle sallitaan käytettäväksi Pohjoismaiden korjaamatonta jäännösjakaumaa. Tämä johtaa uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön kaksinkertaiseen laskemiseen, koska pohjoismaisesta jakaumasta ei poisteta uusiutuvan energian osuutta, joka vastaa sähköstä erikseen myytyjä alkuperätakuuta. Pohjoismaiden kesken ei ole kyetty sopimaan yhteisistä menettelytavoista jäännösjakauman laskemiseksi. Uusiutuvan energian kaksoislaskennan estämiseksi pohjoismaisen jakauman käyttö ei enää olisi mahdollista, vaan olisi käytettävä Suomen kansallista jäännösjakaumaa. Sähkönkäyttäjille myynninedistämisaineistossa ja laskuilla ilmoitettavien tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että sähkömyyjien tulisi tietoja ilmoittaessaan käyttää jäännösjakaumaa, jonka muodostaminen ja julkaiseminen ehdotetaan määrättäväksi Energiamarkkinaviraston tehtäväksi.

Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön kaksinkertaisen laskennan estämiseksi on tarpeen varmistaa, että jäännösjakauma vastaa todellista energialähteiden jakaumaa ja että uusiutuvista energialähteistä tuotetut sähköerät, joita vastaa myönnetty alkuperätakuu, on poistettu jäännösjakaumaa muo-

dostettaessa. Peruutettuja alkuperätakuuta vastaava sähkömäärä tulee poistaa jäännösjakaumasta, koska laskelmien pohjalla olevat eri tuotantomuotojen tuotantomäärät sisältävät kaiken uusiutuvista lähteistä tuotetun sähkön. Mikäli jäännösjakaumasta ei poistettaisi käytettyjä alkuperätakuuta vastaavaa uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä, muilla EU:n jäsenvaltioilla voisi olla perusteltuja epäilyjä alkuperätakuiden täsmällisyydestä, luotettavuudesta ja todenperäisyydestä.

Jäännösjakauman muodostamisessa on ongelmallista sovittaa yhteen alkuperätakuun RES-direktiivin mukainen 12 kuukauden voimassaoloaika asianomaisen energiayksikön tuottamisesta ja sähkön tuottamiseen käytettyjen energialähteiden ilmoittaminen sähkökäyttäjille kalenterivuodelta. Voimassa olevan lain 11 §:n mukaan, joka perustuu sähkömarkkinadirektiiviin, sähkökäyttäjille tulee ilmoittaa tiedot myydyn sähkön energialähteistä edellisen kalenterivuoden ajanjaksolta. Ongelmallista on sellaisten alkuperätakuiden käsittely, joita vastaava sähkö on tuotettu tietyinä kalenterivuonna, mutta joita ei käytetä saman kalenterivuoden tietojen varmentamiseksi.

RES-direktiivissä edellytetty alkuperätakuun 12 kuukauden voimassaoloaika ja tietojen ilmoittaminen kalenterivuodelta voidaan sovittaa yhteen esimerkiksi siten, että kalenterivuoden eri tuotantomuotojen määristä vähennetään vastaavan kalenterivuoden tietojen varmentamiseksi käytetyt ja peruutetut alkuperätakuut. Jäännösjakaumaan jää tällöin myönnettyjä ja käyttämättömiä alkuperätakuuta vastaava uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön osuus, mutta menetelmä ei johda uusiutuvan energian kaksoislaskentaan. Käyttämättömiä takuita vastaava osuus tulee tällöin vähennettyä kalenterivuonna X+1 sähkökäyttäjille ilmoitettavien tietoja vastaan tai jää vanhentuneena kalenterivuoden X jäännösjakaumaan.

Alkuperätakuiden myöntämisestä, siirtämisestä, peruuttamisesta ja mitätöinnistä vastaava toimivaltainen elin

RES-direktiivin mukaan jäsenvaltioiden tai nimettyjen toimivaltaisten elinten on käynnistettävä asianmukaiset mekanismit sen varmistamiseksi, että alkuperätakuut myön-

netään, siirretään ja peruutetaan sähköisesti ja että ne ovat tarkkoja, luotettavia ja vaikeasti väärennettävissä. Tällä hetkellä järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltija Fingrid Oyj:n tehtävänä on myöntää alkuperätakuuta. Direktiivin määrittelemät alkuperätakuusiin liittyvät nykyistä laajemmat tehtävät soveltuisivat alkuperätakuiden myöntämisen ohella tehtävien luonteen puolesta viranomaiselle määrättäviksi tehtäviksi ja Energiamarkkinavirasto olisi luonnollinen taho, jolle nämä tehtävät voisi osoittaa. Uusien tehtävien toteuttaminen vaatisi kuitenkin Energiamarkkinaviraston arvion mukaan huomattavaa resurssien lisäystä. Energiamarkkinavirasto on arvioinut lisäresurssien tarpeen olevan järjestelmään liittyvien voimalaitosten ja rekisteritoimenpiteiden määrästä riippuen lähellä kymmentä henkilötyövuotta. Lisäresurssien saaminen Energiamarkkinavirastolle on valtion tuottavuuteen tähtäävien linjausten myötä muodostunut hyvin vaikeaksi.

Vaihtoehtoisina toteutustapoina RES-direktiivissä kuvattujen alkuperätakuiden siirtämistä ja peruttamista koskevien tehtävien järjestämiselle on järjestelmävastaavan kantaverkonhaltija Fingrid Oyj:n nykyisten alkuperätakuiden myöntämiseen liittyvien tehtävien laajentaminen uusilla alkuperätakuusiin liittyvillä tehtävillä tai vaihtoehtoisesti järjestely, jossa alkuperätakuun myöntäjäksi, siirtäjäksi ja peruuttajaksi hyväksyttäisiin hakemuksesta ja tarvittaessa kilpailutusmenettelyn kautta laissa määritetyt ehdot täyttävä suomalainen yhteisö tai säätiö tai tällaisen osa.

Jos toteutetaan jälkimmäinen vaihtoehto, jossa alkuperätakuiden myöntäminen, siirtäminen ja peruuttaminen annetaan kilpailutuksen kautta suomalaiselle yhteisölle tai säätiölle, kilpailutuksen kautta muodostuva palvelun hinta on lähtökohtaisesti markkinoiden edullisin. Myös siinä tapauksessa, että alkuperätakuiden myöntämisestä, siirtämisestä ja peruuttamisesta vastaisi laissa erikseen tähän tehtävään määrätty taho, tulee hinnoittelun olla kohtuullista. Nykyisinkin järjestelmävastaavan kantaverkonhaltija Fingrid Oyj:n alkuperätakuiden myöntämisestä perimien maksujen tulee olla kohtuullisia ja hinnoittelun kohtuullisuuden noudattamista valvoo Energiamarkkinavirasto.

Vaihtoehdossa, jossa toimija valitaan kilpailutuksen kautta, ongelmana on saada todellinen tarjouskilpailu aikaiseksi. Tarjouskilpailun uusiminen aika-ajoin ei kannustaisi toimijoita investoimaan alkuperätakuurekisteriin. Tähän mennessä alkuperätakuusiin liittyviä tehtäviä on Suomessa järjestelmävastaavan kantaverkonhaltija Fingrid Oyj:n toimeksiannosta laajemmin hoitanut ainoastaan yksi toimija.

Alkuperätakuujärjestelmä on etenkin jäännösjakauman laskemisen osalta vielä osittain kehitysvaiheessa, joten valitulta toimijalta vaadittaisiin alkuperätakuujärjestelmään liittyvien toimintatapojen kehittämistä. Kansainvälisiä yhteyksiä sisältävän kehitysvaiheessa olevan järjestelmän rakentamiseksi ja kehittämiseksi vaadittavat toimenpiteet ovat varmimmin toteutettavissa valitsemalla vaihtoehto, jossa nykyisin alkuperätakuiden myöntämistä hoitavan järjestelmävastuullisen kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:n tehtäviä laajennetaan uusilla tehtävillä.

Alkuperätakuiden myöntämisestä, siirtämisestä ja peruuttamisesta vastaavaksi toimivaltaiseksi elimeksi eli rekisterinpitäjäksi ehdotetaan säädettäväksi järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkkoyhtiö. Ehdotuksen mukaan rekisterinpitäjä voisi käyttää apunaan tehtävän hoitamisessa ulkopuolisia sopimus-kumppaneita, mutta vastuu toiminnasta olisi tällöinkin rekisterinpitäjällä.

Alkuperätakuiden sisällön yhtenäistäminen

RES-direktiivissä säädetään alkuperätakuun sisällöstä yksityiskohtaisesti. Direktiivin täytäntöön panemiseksi ehdotetaan lisättäväksi sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annettuun lakiin direktiivin mukainen sääntely. Takuun voimassaoloajaksi ehdotetaan säädettäväksi 12 kuukautta takuuta vastaavan energiayksikön tuottamisesta. Alkuperätakuu peruutettaisiin, kun se on käytetty. Kutakin tuotettua energiayksikköä kohden voitaisiin myöntää vain yksi alkuperätakuu. Tarkemmin alkuperätakuun sisältämistä tiedoista RES-direktiivin 15 artiklan 6 kohdan täytäntöön panemiseksi säädettäisiin sähkön alkuperän varmentamisesta annettua valtioneuvoston asetusta muuttamalla.

EU- ja ETA -maiden myöntämien alkuperätakuiden tunnustaminen

RES-direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on tunnustettava muiden jäsenvaltioiden direktiivin mukaisesti myöntämät alkuperätakuut. Jäsenvaltio voi kieltäytyä tunnustamasta uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön alkuperätakuuta vain siinä tapauksessa, että sillä on perusteltuja epäilyjä sen täsmällisyydestä, luotettavuudesta ja todenperäisyydestä. Jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle tällaisesta kieltäytymisestä ja sen perusteista.

Lisäksi ehdotuksella pantaisiin täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 14 artiklan 10 kohta sähkön ja lämmön tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetun sähkön alkuperätakuiden vastavuoroisesta tunnustamisesta. Suomen markkinoilla ei ole toistaiseksi ollut kysyntää yhteistuotantoon perustuvan sähkön alkuperätakuille.

Ehdotuksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi tehdä päätöksen EU- tai ETA-maan myöntämän alkuperätakuun tunnustamisesta kieltäytymisestä. Työ- ja elinkeinoministeriö myös ilmoittaisi kieltäytymisestä ja sen perusteista komissiolle.

Energiamarkkinaviraston etukäteinen toimivalta

Lailla laajennettaisiin osittain rekisterinpitäjänä toimivan Fingrid Oyj:n tehtäviä, mikä johdosta on varmistettava entistä tehokkaammin tehtävien asianmukainen hoitaminen. Energiamarkkinavirastolle ehdotetaan siksi asetettavaksi velvollisuus vahvistaa etukäteen rekisterinpitäjän palvelua koskevat menetelmät ja ehdot. Menettely vastaisi muussa sähkömarkkinalainsäädännössä laajasti hyväksyttyä käytäntöä.

3 Esityksen vaikutukset

Vaikutukset alan elinkeinotoimintaan ja viranomaisten toimintaan

Järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj hallinnoi tällä hetkellä alkuperätakuujärjestelmää. Fingrid Oyj:n liittää tuotantolaitokset alkuperätakuujärjestelmään sekä myöntää laitosten tuotantotietojen perusteella alkuperätakuuta. Vuonna 2011

Suomessa myönnettyjen uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön alkuperätakuiden määrä oli 10,66 terawattituntia. Vuoden 2012 kolmen ensimmäisen vuosineljänneksen vastaava määrä oli 11,39 terawattituntia. Kasvu johtuu todennäköisesti sääoloista ja uusista järjestelmään rekisteröityneistä laitoksista. Nykyisin alkuperätakuujärjestelmään on liittynyt 110 voimalaitosta. Arvioiden mukaan ehdotus säätää alkuperätakuu ainoaksi tavaksi todistaa sähkö tuotetuksi uusiutuvilla energialähteillä lisäksi alkuperätakuun hakijoiden määrää sillä tähän asti muilla menetelmillä alkuperän todentaneet hakivat todennäköisesti myös alkuperätakuuta. Uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain (1396/2010) on lisäksi arvioitu kasvattavan sekä tuulivoimaa biokaasukapasiteettia ja siten myös alkuperätakuuhakemusten määrää. Kokonaisuudessaan alkuperätakuiden kysynnän arvioidaan näiden tekijöiden johdosta enintään kaksinkertaistuvan vuodesta 2012 vuoteen 2020 mennessä.

Alkuperätakuujärjestelmään liittymiseen vaikuttavat myös perittävät maksut. Tuottajilta perittävät maksut ovat alkuperätakuujärjestelmää hallinnoivan järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltija Fingrid Oyj:n mukaan olleet vuositasolla suuruusluokkaa 500—3000 euroa/voimalaitos. Maksujen suuruus vaihtelee riippuen siitä, kuinka usein todistusta alkuperästä haetaan. Ennen voimalaitoksen liittämistä alkuperätakuujärjestelmään arviointilaitoksen on todennettava voimalaitoksen tuotantotapa ja sen käyttämät energialähteet, josta myös aiheutuu kertaluonteisia kustannuksia.

Alkuperätakuujärjestelmän hallinnointia hoitaa tällä hetkellä yksityinen palveluntarjoaja Grexel Systems Oy. Grexel Systems Oy perii vuosittain 1000 euroa jäsenmaksua sekä 200 euroa jokaisesta tuotantolaitoksesta. Lisäksi alkuperätakuiden myöntämisestä peritään 2 senttiä megawattitunnilta, jos myönnettyjen alkuperätakuiden yhteenlaskettu energiamäärä on vuodessa enintään 2 terawattituntia. Tämän ylittävältä osalta peritään 0,1 senttiä megawattitunnilta. Lisäksi alkuperätakuiden tuonnista tai viennistä muihin maihin peritään 0,2 senttiä megawattitunnilta sekä jonkin muun maan alkuperätakuiden pe-

ruuttamisesta Suomen rekisterissä 2 senttiä megawattitunnilta.

RES-direktiivissä edellytetään siirtymistä sähköiseen alkuperätakuujärjestelmään. Fingrid Oyj on ilmoittanut, että sillä ei tällä hetkellä ole sähköistä alkuperätakuurekisteriä, joten rekisterin perustaminen edellyttäisi investointia tietojärjestelmiin. Lisäksi kasvava alkuperätakuiden myöntämiseen, siirtämiseen ja peruuttamiseen liittyvä toiminta lisää henkilöstötarvetta. Vaihtoehtoisesti Fingrid Oyj voi ostaa alkuperätakuurekisterin ylläpidon ulkopuoliselta palveluntarjoajalta tai omalta tytäryhtiöltään kuten nykyisin. Nykyisen palveluntarjoajan Grexel Systems Ltd:n järjestelmä on jo sähköinen, joten RES-direktiivin edellyttämän alkuperätakuiden sähköisen myöntämisen, peruuttamisen ja siirtämisen ei tässä vaihtoehdossa arvioida lisäävän kustannuksia.

Alkuperätakuista sähkön tuottajille aiheutuvat kustannukset ovat nykyisin kohtuullisia, eikä esityksellä arvioida olevan alkuperätakuun hakijoille merkittävää kustannuksia kohottavaa vaikutusta. Voimassa olevassa laissa edellytetään kohtuullista hinnoittelua. Säätelyä ehdotetaan tältä osin täsmennettäväksi siten, että joko hinnoittelussa tai palvelun muissa ehdoissa olisi erityisesti otettava huomioon pienempien sähköntuottajien mahdollisuus hyödyntää järjestelmää. Kustannuksia arviotaessa on myös otettava huomioon alkuperätakuujärjestelmään liittymisen ja alkuperätakuiden käyttämisen vapaaehtoisuus. Sähköä ei kuitenkaan jatkossa saisi esityksen mukaan markkinoida uusiutuvista energialähteistä tuotettuna, jos sitä ei ole varmennettu alkuperätakuiden avulla. Alkuperätakuiden tarjonta on jo pitkään ylittänyt Suomessa niiden kysynnän, joten alkuperätakuuta myydään ulkomaisille toimijoille. Tämän toiminnan kannattavuuteen vaikuttaa kulloinkin markkinoilta alkuperätakuille saatava hinta. Lakiesityksellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia alkuperätakuiden kauppaan.

Energiamarkkinavirasto valvoisi ehdotuksen mukaan edelleen lain noudattamista, minkä lisäksi sille annettaisiin uutena tehtävänä kansallisen jäännösjakautuksen muodostaminen sekä rekisterinpitäjän ehtojen ja menetelmien etukäteinen vahvistaminen. Lakiesityksellä arvioidaan olevan vähäinen vaiku-

tus Energiamarkkinaviraston työmäärään, mutta sen ei arvioida vaikuttavan viraston henkilöstötarpeeseen.

Ympäristövaikutukset ja vaikutukset sähkön loppukäyttöön

Sähkön alkuperätakuujärjestelmän ja RES-direktiivin tavoitteena on edistää uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käyttöä. Alkuperätakuiden avulla lisätään loppukäyttäjien luottamusta sähkön uusiutuvasta alkuperästä esitettäviin väitteisiin. Alkuperätakuu ainoana hyväksyttävänä luotettavana menetelmänä selkeyttäisi järjestelmää ja lisäisi siten väitteiden ymmärrettävyyttä. Järjestelmän uskottavuutta lisäisi uusiutuvista lähteistä tuotetun sähkön aikaisempaa täsmällisempi laskentamenetelmä. Pitkällä aikavälillä esityksellä voi olla vaikutusta uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön kysyntää. Nykyisin alkuperätakuiden tarjonta on kuitenkin pitkään ylittänyt niiden kysynnän, eikä kysynnän ainakaan välittömästi arvioida merkittävästi lisääntyvän.

Esityksellä ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta sähkön hintaan, koska alkuperätakuujärjestelmän muutoksesta aiheutuvat kustannukset ovat kohtuullisia.

4 Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä. Valmistelua on avustanut epävirallinen taustaryhmä, jossa on ollut edustettuina alkuperätakuiden myöntämisestä vastaava järjestelmästä vastaava siirtoverkonhaltija Fingrid Oyj, alkuperätakuurekisterin hallinnointia hoitava Grexel Systems Oy, Energiamarkkinavirasto, Kuluttajavirasto, Energiateollisuus ry, Metsäteollisuus ry ja Suomen Luonnonsuojeluliitto ry.

Hallituksen esityksestä on pyydetty lausuntoa Energiamarkkinavirastolta, Fingrid Oyj:ltä, Energiateollisuus ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:ltä, Grexel Systems Oy:ltä, Kaupan liitolta, Kuluttajaliitto ry:ltä, Kuluttajat ry:ltä, Kuluttajavirastolta, Metsäteollisuus ry:ltä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry:ltä ja Suomen Yrittäjät ry:ltä.

Lausunnoissa nostettiin yleisesti esiin seuraavia asioita/muutosehdotuksia:

1) Alkuperätakuujärjestelmän laajentaminen koskemaan muitakin tuotantomuotoja kuin uusiutuvaa energiaa ja tehokasta yhteistuotantoa.

2) Palvelujen hinnoittelun kohtuullisuus erityisesti pienempien tuottajien näkökulmasta ja toisaalta rekisterinpitäjän riittävän tuottopohjan varmistaminen.

3) Mahdollisuus hyödyntää lain vaatimaan todentamiseen muita olemassa olevia todentamisjärjestelmiä.

4) Sähkönmyyjälle asetettava velvollisuus ilmoittaa yhtiön kokonaisjakauman sijaan tai sen lisäksi kunkin asiakkaan henkilökohtainen sähkön alkuperämerkintä.

Alkuperätakuujärjestelmä on haluttu pitää Suomessa RES-direktiivin vähimmäisvaatimusten mukaisena, eikä sitä siksi ole nähty aiheelliseksi laajentaa muihin tuotantotapoihin. Ehdotus ei estä muihin kuin uusiutuviin energialähteisiin perustuvien sähkötuotteiden myyntiä, mutta tämä ei siis tapahtuisi alkuperätakuiden avulla. Palvelun hinnoittelun kohtuullisuus on otettu huomioon lisäämällä lakiin velvoite ottaa pienemmät sähköntuottajat huomioon joko palvelun hinnoittelussa tai muissa ehdoissa. Muiden todentamisjärjestelmien hyödyntäminen on puolestaan mahdollista laissa jo ennestään olevan asetustenantovaltuuden nojalla. Valtuutta ei ole nähty tarpeelliseksi tässä yhteydessä laajentaa. Sähkönmyyjälle asetettu velvollisuus ilmoittaa asiakkailleen edellisen vuoden kokonaistuotantojakaumansa perustuu sähkömarkkinadirektiivin vaatimuksiin, eikä sitä siksi voida korvata asiakkaan henkilökohtaisella alkuperämerkinnällä. Henkilökohtaisenkin energialähdejakauman saa asiakkaalle ilmoittaa, mutta tältäkin osin ehdotuksessa ei ole haluttu asettaa sähkönmyyjille sähkömarkkina- ja RES-direktiivien vähimmäisvaatimuksia tiukempaa sääntelyä.

Muita lausunnoissa esiin nostettuja teknisluonteisempia muutosehdotuksia on otettu lakiesityksessä mahdollisuuksien mukaan huomioon.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Laissa säädettäisiin uusiutuvista energialähteistä ja tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetun sähkön alkuperän varmentamisesta ja sähkönmyyjän käyttämien energialähteiden ilmoittamisesta asiakkaille. Pykälän 2 momentissa puolestaan rajattaisiin tiettyjen säännösten soveltamista tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetun sähkön alkuperätakuuseen. Soveltamisen rajoitukset koskisivat pykälää, joilla on pantu täytäntöön RES-direktiivin 15 artiklan alakohtia tai jotka muutoin asiallisesti soveltuvat vain uusiutuvalla energialla tuotettuun sähkseen tai sen alkuperätakuusiin.

1 a §. Määritelmät. Pykälän 1—5 kohdat vastaisivat RES-direktiivin 2 artiklan määritelmien a—e kohtia. Ehdotettava direktiivin mukainen uusiutuvien energialähteiden määritelmä olisi nykyistä laajempi.

Pykälän 6 kohdan uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön määritelmä vastaisi nykyistä sähkön alkuperän varmentamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 3 kohdan mukaista määritelmää, joka puolestaan vastaa aiemmin voimassa olleen RES -E -direktiivin määritelmää. RES-direktiivissä vastaavaa määritelmää ei ole. Pykälän 7 kohdan omakäyttölaitteiden määritelmä vastaisi sähkön alkuperän varmentamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 4 kohtaa ja se vastaisi sisällöltään vastaavaa määritelmää sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetussa laissa (1260/1996). Edellä mainitut määritelmät ehdotetaan sääntelyn selkeyden ja johdonmukaisuuden vuoksi siirrettäväksi asetuksesta lakiin. Pykälän 8—10 kohtien määritelmät vastaisivat sisällöltään energiatehokkuusdirektiivin vastaavia määritelmiä.

Pykälän 11 kohdassa myyinnedistämisineistolla tarkoitettaisiin sähkön markkinomiseksi suoraan sähkönkäyttäjille jaettua tai

lähetettyä kirjallista aineistoa. Tältä osin määritelmä vastaisi sähkön alkuperän ilmoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ää. Sillä, onko sähkönkäyttäjä saanut aineiston omasta pyynnöstään vai ilman omaa aktiivisuutta ei olisi kuitenkaan merkitystä. Kirjallisella myyinnedistämisineistolla tarkoitetaan muun muassa mainoksia, esitteitä ja tarjouksia sähkösopimuksen tekemiseksi. Kirjalliseen muotoon rinnastetaan vastaava sähköisessä muodossa oleva aineisto, jonka sähkönkäyttäjä voi tallentaa ja toisintaa. Sähkönkäyttäjän olisi siis voitava säilyttää aineisto mahdollisia tulevia tarpeita varten kirjallisen aineiston säilymiseen rinnastuvalla tavalla. Tällainen on esimerkiksi sähköpostiin lähetetty tarjous uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä koskevan sopimuksen tekemiseksi.

1 b §. EU- ja ETA-valtioiden uusiutuvista energialähteistä tuotetulle sähkölle myöntämien alkuperätakuiden tunnustaminen. Pykälän 1 ja 2 momentilla pantaisiin täytäntöön RES-direktiivin 15 artiklan 9 kohta uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön alkuperätakuiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja mahdollisuudesta kieltäytyä tunnustamasta tietyn EU- tai ETA-maan myöntämiä alkuperätakuita. Pykälä ei siis koskisi RES-direktiivin 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja uusiutuvista energialähteistä tuotetun lämmityksen tai jäähdytyksen alkuperätakuita.

Ehdotuksen mukaan toisen EU- tai ETA-maan myöntämät uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköä koskevat alkuperätakuut olisi lähtökohtaisesti tunnustettava osoitukseksi 2 §:n ja sähkön alkuperän varmentamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 4 §:n mukaisista seikoista. Tämän johdosta ne tulisi myös tunnustaa käytettäväksi 11 §:ssä tarkoitettuun uusiutuvan sähkön alkuperän varmentamiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi kuitenkin päättää, että Suomi ei tunnusta tietyn EU- tai ETA-maan myöntämiä alkuperätakuita, jos kieltäytymiselle on RES-direktiivin mukaiset perusteet. Kieltäytymisestä olisi ilmoitettava komissiolle, joka voi puolestaan RES-direktiivin 15 artiklan 10

kohdan nojalla vaatia Suomea tunnustamaan kyseisen maan alkuperätakuut.

Pykälän 3 momentin mukaan alkuperätakuut, joita kieltäytymispäätös koskee, voitaisiin kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin muutkin alkuperätakuut, jos ne merkitään Suomen rekisteriin kahden kuukauden kuluessa kieltäytymispäätöksen antamisesta. Merkinnällä tarkoitettaisiin pykälässä alkuperätakuiden tuontia toisesta rekisteristä Suomen rekisteriin. Määräaika ei vaikuttaisi tuodun alkuperätakuun voimassaoloaikaan, vaan tämä määräytyisi normaalisti sitä koskevan sähkön tuotantoajankohdan mukaisesti. Tuodun alkuperätakuun voisi myös siirtää normaalisti eteenpäin.

1 c §. *EU- ja ETA-valtioiden tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetulle sähkölle myöntämien alkuperätakuiden tunnustaminen.* Pykälässä säädettäisiin toisen EU- tai ETA-maan tehokkaalle yhteistuotannolle myöntämän alkuperätakuun hyväksymisestä Suomessa energiatehokkuusdirektiivin vaatimusten mukaisesti. Menettely olisi sama kuin uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköä koskevien alkuperätakuiden kohdalla ja pykälä vastaisi sisällöltään 1 d §:ää.

2 luku **Sähkön alkuperän varmentaminen alkuperätakuilla**

2 §. *Sähkön alkuperätakuu.* Ehdotuksen mukaan sähkön alkuperätakuu voitaisiin myöntää uusiutuvista energialähteistä tuotetulle sähkölle sekä sähkön ja lämmön tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetulle sähkölle. Pykälällä pantaisiin täytäntöön RES-direktiivin 15 artiklan 1 kohta ja energiatehokkuusdirektiivin 14 artiklan 10 kohta. Alkuperätakuuta ei voitaisi myöntää sähkölle, joka kulutetaan voimalaitoksen omakäyttölaitteissa. Tämä vastaa RES-direktiivin 1 artiklan mukaista tavoitetta lisätä uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian osuutta energian loppukulutuksesta sekä energiatehokkuusdirektiivin liitteen X b kohtaa, jonka mukaan alkuperätakuu myönnetään vain nettotuotannolle.

Pykälän 2 momentin mukaan uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön alkuperää varmentettaessa voisi nykyisestä oikeustilasta poiketen käyttää vain tämän lain mukaista alkuperätakuuta. Sähkön alkuperän varmen-

taminen olisi edelleen vapaaehtoista, mutta loppukäyttäjille sähkön voisi ilmoittaa tuotetuksi uusiutuvista energialähteistä vain, jos sähkön alkuperä on varmennettu. Sähkön tarjonnassa ja markkinoinnissa käytettävien uusiutuvien energialähteiden käytöstä kertovien ympäristö- ja tuotemerkkien perusvaatimukseen tulisi sisältyä alkuperän varmentaminen tämän lain mukaisia alkuperätakuuta käyttämällä. Alkuperätakuiden käytön edellyttämisen lisäksi ympäristö- ja tuotemerkit voisivat asettaa omia vaatimuksiaan.

Pykälän 3 momentti vastaisi muutoin lain nykyistä 2 §:ää, mutta asetuksenantovaltuutta laajennettaisiin koskemaan myös alkuperätakuun yksilöimiseksi tarpeellisia tietoja. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin RES-direktiivin 15 artiklan 6 kohdan mukaisista alkuperätakuun sisältämistä tiedoista. Koska alkuperätakuun käyttöala määriteltäisiin jo laissa koskemaan vain uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä ja tehokkaalla yhteistuotannolla tuotettua sähköä, pykälästä poistettaisiin tarpeettomana nykyinen asetuksenantovaltuus sähkön tuotantotavoista ja energialähteistä, joille voidaan myöntää alkuperätakuu.

2 a §. *Alkuperätakuun standardiyksikkö ja voimassaoloaika.* Pykälän 1 momentilla pantaisiin osittain täytäntöön RES-direktiivin 15 artiklan 2 kohta, jonka mukaan alkuperätakuun standardiyksikkö on 1 MWh ja kutakin tuotettua yksikköä kohden voidaan myöntää vain yksi alkuperätakuu.

Pykälän 2 ja 3 momentilla pantaisiin osittain täytäntöön RES-direktiivin 15 artiklan 3 kohta. Alkuperätakuun voimassaoloaika alkaa RES-direktiivin 15 artiklan 3 kohdan mukaan asianomaisen energiayksikön tuottamisesta. Tämän vuoksi on tarpeen kansallisesti täsmällisemmin määritellä tuotantoajanjakso, jota alkuperätakuu koskee. Tuo ajanjakso olisi ehdotuksen mukaan yksi kalenterikuukausi. Jos laitoksen kalenterikuukauden tuotantomäärä alittaa alkuperätakuuseen oikeuttavan yhden megawattitunnin, alkuperätakuu myönnettäisiin vasta sinä kalenterikuukautena, jolloin tuotantomäärä yhteensä saavuttaa megawattitunnin rajan. Ehdotetun 3 momentin mukaan alkuperätakuu tulisi käyttää vuoden sisällä sitä vastaavan sähköyksikön viimeisestä tuotantopäivämääräs-

tä. Jos alkuperätakuuta ei käytetä määrättyinä aikana, se mitätöitäisiin 3 a §:n mukaisesti.

3 §. *Alkuperätakuun myöntäminen ja rekisterinpitäjä.* Pykälän 1 momentti vastaisi nykyisen 3 §:n 2 momenttia. Pykälän 2 momentti vastaisi puolestaan sisällöltään pääpiirteissään nykyistä 3 §:n 1 momenttia sillä poikkeuksella, että rekisterinpitäjän tehtäviin ehdotetaan lisättäväksi alkuperätakuiden myöntämisen lisäksi niiden siirtäminen, peruuttaminen ja mitätöinti. Pykälän 2 momentilla pantaisiin osittain täytäntöön RES-direktiivin 15 artiklan 5 kohta. Kansallisesti säädettäisiin toimivaltaiseksi elimeksi järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkonhaltija sekä siitä, että rekisterinpitäjä voisi hankkia tarvittaessa ostopalveluita tehtävänsä suorittamiseksi. Rekisterinpitäjä voisi myös halutessaan antaa tehtävän hoitamisen kokonaan omistamansa tytäryhtiön hoidettavaksi. Järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkonhaltija vastaisi kuitenkin tehtävien asianmukaisesta hoitamisesta riippumatta siitä, toteuttaako se tehtävät omana työnään vai ostopalveluina.

3 a §. *Alkuperätakuun peruuttaminen ja mitätöinti.* Ehdotetaan lisättäväksi lakiin uusi 3 a §, jolla pantaisiin osittain täytäntöön RES-direktiivin 15 artiklan 3 kohta. Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön kaksinkertaisen ilmoittamisen estämiseksi alkuperätakuu tulisi peruuttaa, kun se on käytetty sähkön loppukäyttäjille ilmoitettujen tietojen varmentamiseen. Koska alkuperätakuu voidaan kohdistaa kahdelle eri kalenterivuodelle, sähkönmyyjän olisi ilmoitettava rekisterinpitäjälle takuun kohdistamisesta ja käyttämisestä tietyn kalenterivuoden tietojen varmentamiseen. Rekisterinpitäjän olisi peruutettava takuu heti saatuaan tiedon takuun käyttämisestä tai mitätöitävä se viimeistään takuun voimassaoloajan päätyttyä.

3 b §. *Alkuperätakuiden sähköinen hallinnointi ja palvelun hinnoittelu.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 b §, jossa säädettäisiin alkuperätakuiden hallinnoinnista ja palvelujen hinnoittelusta. Pykälän 1 momentin mukaan alkuperätakuu tulisi RES-direktiivin 15 artiklan 5 kohdan vaatimusten mukaisesti myöntää, siirtää, peruuttaa ja mitätöidä sähköisesti. Nämä toimenpiteet olisi lisäksi järjestettävä siten, että alkuperätakuut ovat

tarkkoja, luotettavia ja vaikeasti väärennettävissä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi nykyisen lain 3 §:n 1 momentissa olevat säännökset palvelujen hinnoittelusta. Hinnoittelun tulisi ensinnäkin olla kohtuullista. Hinnoittelun kohtuullisuudella tarkoitetaan sitä, että hinnoittelun tulisi perustua aiheutuneisiin kustannuksiin ja että toiminnan voiton tulisi olla kohtuullinen. Toiminnan hyväksyttävänä pidettävän voiton tulisi heijastella tälle liiketoiminnalle luonteenomaista liiketoimintariskiä. Toiminnassa tulisi myös pyrkiä kustannustehokkuuteen eli palveluiden hinnoittelun ja mahdollisimman alhaisten kustannusten välillä ei saisi olla huomattavaa eroa. Pykälässä asetettaisiin myös tavoite-luonteinen velvoite rekisterinpitäjälle ottaa joko palvelun hinnoittelussa tai muissa ehtoissa erityisesti huomioon pienempien tuottajien mahdollisuus hyödyntää alkuperäta-kuujärjestelmää. Käytännössä rekisterinpitäjä voisi helpottaa pienempien tuottajien kustannusrasitusta mm. hyväksymällä järjestelmään toimijoita, jotka aggregoivat tuottajia rekisteriin yhdeksi toimijaksi. Aggregointi vähentäisi sekä tuottajille että rekisterinpitäjälle aiheutuvia kustannuksia, eikä pienempiä sähköntuottajia tällöin olisi välttämätöntä enää ottaa erikseen huomioon palvelun hintoja määrittäessä. Hinnoittelun tulisi silti olla pykälässä tarkoitetulla tavalla kohtuullista.

Hinnoittelun kohtuullisuuteen liittyy myös hinnoittelun avoimuus. Tämän vuoksi alkuperätakuiden myöntämiseen liittyvien palveluiden myyntiehdot ja -hinnat tulisi julkaista. Pykälään ehdotetaan lisäksi lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan alkuperätakuun peruuttamisesta ja mitätöinnistä ei saisi periä erillistä maksua. Tällaisen maksun periminen voisi muodostua esteeksi peruuttamiselle, joka on tärkeää uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön kaksoislaskennan estämiseksi.

4 §. *Voimalaitoksen tuotantotavan ja sen käyttämien energialähteiden todentaminen.* Voimassa olevassa laissa käytetään arviointilaitoksen suorittamasta tehtävästä termiä varmentaminen, mikä on helposti sekoitettavissa alkuperätakuiden peruuttamisella tapahtuvaan sähkön alkuperän varmentamiseen. Pykälän terminologiaa ehdotetaan sekaannusten välttämiseksi muutettavaksi siten, että arviointilaitoksen suorittamasta teh-

tävistä käytettäisiin jatkossa termiä todentaminen. Kyseinen termi vastaa mm. päästökauppalaain (311/2011) terminologiaa ja on siten energia-alalla jo yleisesti kyseisestä tehtävästä käytössä. Muutosehdotus on puhtaasti kielellinen.

3 luku **Sähkön alkuperän ilmoittaminen**

11 §. *Velvollisuus varmentaa uusiutuvista energialähteistä tuotetuksi ilmoitetun sähkön alkuperä.* Pykälän 1 momentin mukaan sähkönmyyjän olisi varmennettava alkuperätakuiden avulla sähkömäärä, joka on myyty nimenomaisesti uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä koskevan sopimuksen nojalla. Varmentaminen olisi siis pakollista. Sähkönmyyjän tulisi olla peruuttanut tarvittava määrä alkuperätakuita viimeistään Energiamarkkinaviraston määräämänä ajankohtana. Tämä on tarpeen, jotta Energiamarkkinavirasto voi laskea tietyn kalenterivuoden alkuperältään varmentamattoman sähkön määrän. Uusiutuvan energian osuuden varmentaminen ei olisi kuitenkaan ehdotuksen mukaan tarpeellista, jos se ilmoitetaan sähkökäyttäjälle jäännösjakauman avulla.

Säännös koskisi vain uusiutuvana myytävää sähköä, eikä siis rajoittaisi sähkönmyyjien oikeutta myydä muihin energialähteisiin perustuvia sähkötuotteita. Näidenkin tuotteiden energialähteiden ilmoittamisessa olisi kuitenkin otettava huomioon 1 momentin rajoitus uusiutuvana tuotetun sähkön varmentamisesta. Sähkönmyyjän olisi siis huolehdittava kaikkien sähkötuotteiden markkinoinnissa ja niiden energialähteiden ilmoittamisessa siitä, ettei 1 momentin mukaisesti varmennettua uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköä myydä kahteen kertaan. Muiden kuin uusiutuvaan energiaan perustuvien energialähteiden ilmoittamiseen kuluttajille sovellettaisiin tämän lain lisäksi kuluttajan-suojalain (38/1978) säännöksiä.

Pykälän 2 momentti koskisi sähköntuottajaa, joka käyttää itse uusiutuvista energialähteistä tuottamaansa sähköä muussa liiketoiminnassaan ja haluaa hyödyntää tätä tietoa kaupallisesti ilmoittamalla siitä asiakkailleen. Momentti koskisi käytännössä esimerkiksi metsäteollisuutta, joka käyttää itse uusiutuvista energialähteistä tuottamaansa sähköä

paperin valmistuksessa ja ilmoittaa paperin markkinoinnissa asiasta.

Sähkönkäyttäjällä, joka ei itse tuota käyttämänsä sähköä, ei olisi velvollisuutta varmentaa käyttämänsä sähkön alkuperää alkuperätakuilla, jos se voi esimerkiksi toimitus-sopimuksella osoittaa käyttävänsä 1 momentin mukaisesti varmennettua sähköä. Sähkönkäyttäjän markkinointia arvioitaisiin kuluttajansuojalain nojalla.

11 a §. *Sähkönmyyjän velvollisuus ilmoittaa sähkön alkuperää koskevia tietoja.* Pykälässä säädettäisiin sähkönmyyjän edellisen kalenterivuoden kokonaisenergiälähdejakauman laskemisesta ja velvollisuudesta ilmoittaa se asiakkailleen. Edellistä kalenterivuotta koskeva kokonaisjakauma olisi ilmoitettava vuosittain kaikille sähkökäyttäjille riippumatta siitä ilmoittaako myyjä sähkökäyttäjälle myös tämän itse ostaman sähkötuotteen energialähdejakauman 11 §:n mukaisesti. Vaatimus perustuu sähkömarkkinadirektiivin 3 artiklan 9 kohtaan. Pykälän 1 momentti vastaisi muutoin voimassa olevan 11 §:n 1 momenttia, mutta siihen ehdotetaan lisättäväksi velvollisuus pitää tiedot jatkuvasti sähkökäyttäjien saatavilla. Riittävää olisi tietojen pitäminen esillä sähkönmyyjän Internet-sivuilla. Lisäksi 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi tällä hetkellä sähkön alkuperän ilmoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä edellytetty tietojen ilmoittaminen vähintään kerran kalenterivuodessa. Siirto olisi luonteeltaan tekninen ja parantaisi sääntelyn johdonmukaisuutta. Pykälän 2 momentti vastaisi muuten sisällöltään sähkön alkuperän ilmoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 1 ja 2 momenttia, mutta siitä poistettaisiin vaatimus ilmoittaa sähköpörssistä tai ETA-alueen ulkopuolelta tehtyjen hankintojen osuudet suhteessa myydyn sähkön kokonaismäärään. Vaatimus on osoittautunut käytännössä turhaksi, eikä tämän tiedon mainitsemisesta koeta olevan mainittavaa hyötyä sähkön loppukäyttäjille.

Pykälän 3 momentti olisi sisällöltään uusi ja siinä säädettäisiin tarkemmin eri energialähteiden ilmoittamisesta sähkönmyyjän kokonaisjakaumassa. Sähkönmyyjä muodostaisi lähtökohtaisesti 2 momentissa edellytetyt tiedot viidestä eri hankintaryhmästä;

1) alkuperätakuilla varmennetusta uusiutuvilla energialähteillä tuotetusta sähköstä,

2) varmentamattomasta uusiutuvilla energialähteillä tuotetusta sähköstä,

3) muusta alkuperältään tunnetusta sähköstä,

4) varmentamattomasta ETA-alueen ulkopuolelta tuodusta sähköstä ja

5) alkuperältään tuntemattomasta sähköstä.

Uusiutuvaksi voisi jaotellussa ilmoittaa vain 11 §:n mukaisesti alkuperätakuilla varmennetun sähkön ja jäännösjakaumaan sisältyvän uusiutuvan sähkön osuuden. Jäännösjakauman avulla olisi ilmoitettava varmentamattoman ETA-alueen ulkopuolelta tuodun sähkön, varmentamattoman uusiutuvan sähkön ja alkuperältään tuntemattoman sähkön osuudet. Varmentamatonta uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköä olisi kaikki sellainen uusiutuvilla energialähteillä tuotettu sähkö, jota vastaan ei ole peruutettu alkuperätakuuta. Varmentamatonta olisi siis myös sellainen uusiutuvilla tuotettu sähkö, jota koskeva alkuperätakuu on myyty tai vanhentunut. Alkuperältään tuntematonta sähköä olisi puolestaan kaikki sellainen sähkö, jonka alkuperää ei voida luotettavasti jäljittää, käytännössä erityisesti pohjoismaisesta sähköpörssistä ostettu sähkö. Muun kuin uusiutuvilla energialähteillä tuotetun alkuperältään tunnetun sähkön osuuksia ei olisi välttämättömästi ilmoitettava jäännösjakauman perusteella, jos sähkön alkuperä voidaan luotettavasti jäljittää. Tällaista muuta alkuperältään tunnettua sähköä voi olla esimerkiksi sähkönmyyjän oma tuotanto tai sähkö, jonka alkuperä voidaan luotettavasti jäljittää esimerkiksi sopimuksen tai sertifiointin avulla.

11 b §. Sähkönmyyjän tiedonsaantioikeus. Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan lain 3 §:n 3 momentissa oleva säännös sähkönmyyjän tiedonsaantioikeudesta. Muutosehdotus on luonteeltaan tekninen ja parantaa sääntelyn johdonmukaisuutta.

11 c §. Sähkön energialähteistä syntyneiden hiilidioksidipäästöjen ja radioaktiivisten jätteiden määrän ilmoittaminen. Pykälä vastaisi pääosin nykyisen lain 3 §:n 1 momentin 2 kohdan ja sähkön alkuperän ilmoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 ja 4 §:n mukaista sääntelyä. Säännösten siirtäminen uuteen 11 c §:ään olisi tältä osin muutoksena vain tekninen ja parantaisi sääntelyn selkeyttä. Uutena täsmäntävänä vaatimuksena pykälään lisättäisiin vaatimus, että uusiu-

tuilla energialähteillä tuotetun tai ETA-alueen ulkopuolelta tuodun sähkön, jota ei ole varmennettu 11 §:n mukaisesti, sekä alkuperältään tuntemattoman sähkön osalta pykälässä edellytetyt hiilidioksidipäästöjen ja käytetyn ydinpolttoaineen määrät tulee ilmoittaa jäännösjakauman avulla.

11 d §. Jäännösjakauma. Pykälä olisi sisältöään uusi ja siinä säädettäisiin jäännösjakauman laskemisessa noudatettavista periaatteista. Pykälän 1 momentin mukaan Energiamarkkinavirasto muodostaisi kalenterivuoden ajanjaksolle Suomen kansallisen jäännösjakauman, jota sähkönmyyjien tulee käyttää varmentamattoman uusiutuvan tai ETA-alueen ulkopuolelta tuodun sähkön sekä alkuperältään tuntemattoman sähkön energialähteiden ilmoittamiseen sähkönkäyttäjille. Jäännösjakauma olisi julkaistava vuosittain kesäkuun loppuun mennessä ja sitä olisi käytettävä 11, 11 a ja 11 c §:n mukaisiin tarkoituksiin viimeistään kahden kuukauden kuluessa jakauman julkaisemisesta.

Pykälän 2 momentilla pantaisiin osittain täytäntöön RES-direktiivin 15 artiklan 2 kohdan toinen kappale. Jäännösjakaumaa muodostettaessa on alkuperätakuujärjestelmän uskottavuuden vuoksi tärkeä huolehtia erityisesti siitä, että uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä ei lasketa ja ilmoiteta loppukäyttäjille kahdesti. Sähkön alkuperän varmentamisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin tarkemmin jäännösjakauman laskemisesta. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin kansallisen tuotantojakauman käyttämisestä laskelman pohjana sekä sähkön kulutuksen ja tuotannon välille laskelmissa mahdollisesti syntyvän erotuksen täydentämisestä ensisijaisesti eurooppalaisella jäännösjakaumalla. Jos eurooppalainen jäännösjakauma ei olisi käytettävissä, laskelmia täydennettäisiin kansallisella sähkön tuottamiseen käytettyjen eri energialähteiden jakaumalla ilman uusiutuvia energialähteitä. Pohjoismaista jäännösjakaumaa ei käytettäisi, ellei pohjoismainen jäännösjakauma ole käytössä kaikissa muissa pohjoismaissa Islantia lukuun ottamatta. Muutoin valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin laskentata- vasta, joka noudattaisi eurooppalaisten toimivaltaisten elinten laatimaa suositusta jäännösjakauman laskemiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan Energiamarkkinaviraston tulisi antaa määräyksiä rekisterinpitäjälle ja sähkönmyyjille yhteisesti noudatettavista aikatauluista, jotka ovat tarpeen jäännösjakauman muodostamiseksi ja alkuperätakuiden kohdentamiseksi tietyille kalenterivuodelle. Määräykset ovat tarpeellisia, jotta voidaan laskea lopullinen varmentun ja varmentamattoman sähkön määrä tietyille kalenterivuodelle.

4 luku **Täydentävät säännökset ja voimaantulo**

12 a §. *Energiamarkkinaviraston vahvistamat ehdot ja menetelmät.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 12 a §, jossa asetettaisiin Energiamarkkinavirastolle etukäteinen toimivalta vahvistaa rekisterinpitäjän asettamia ehtoja ja menetelmiä. Etukäteisen toimivallan piiriin kuuluisi ensinnäkin alkuperätakuun myöntämiseen ja siirtämiseen liittyvän palvelun kohtuullisen voiton määrittämismenetelmä. Lisäksi Energiamarkkinavirasto vahvistaisi menetelmät alkuperätakuun myöntämisestä ja siirtämisestä perittävien maksujen määrittämiseksi sekä niihin liittyvän palvelun ehdot. Etukäteinen toimivalta merkitsisi sitä, että alkuperätakuiden myöntäjä ei saisi ottaa käyttöön palveluehtoja ennen kuin Energiamarkkinavirasto olisi antanut niitä koskevan vahvistuspäätöksensä. Virasto ei olisi vahvistuspäätöstä antaessaan sidottu sille esitettyihin ehtoihin, vaan sillä olisi oikeus poiketa esityksestä.

14 §. *Pakkokeinot.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi uudella säännöksellä, jonka mukaan jos sähkönmyyjä, -tuottaja tai käyttäjä ei ole varmentanut uusiutuvista energialähteistä tuotetuksi ilmoittamansa sähkön alkuperää 11 §:n mukaisesti, Energiamarkkinaviraston olisi velvoitettava sähkönmyyjä, -tuottaja tai käyttäjä viipymättä korjaamaan laiminlyöntinsä.

Samalla pykälän nykyinen 2 momentti ehdotetaan siirrettäväksi uudeksi 3 momentiksi ja sen mukainen uhkasakkomenettely ulotettaisiin myös 2 momentin mukaisen velvoitepäätöksen tehosteeksi.

18 §. *Asetuksenantovaltuus.* Pykälän mukainen asetuksenantovaltuus ehdotetaan kumottavaksi, sillä säännös ei vastaa asetuksenantovaltuuksia koskevia täsmällisyyden ja

tarkkarajaisuuden vaatimuksia. Tarvittavista asetuksenantovaltuuksista ehdotetaan säädettäväksi kunkin aineellisen säännöksen yhteydessä.

Käytettävän terminologian yhtenäistäminen

Alkuperätakuujärjestelmän ylläpidosta vastaavasta kantaverkkoyhtiöstä ehdotetaan laissa jatkossa käytettäväksi yhtenäisesti termiä ”rekisterinpitäjä”. Voimassa olevassa laissa epä johdonmukaisesti käytetyt termit ”alkuperätakuun myöntäjä” ja ”järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkkoyhtiö” ehdotetaan siksi korvattavaksi termillä ”rekisterinpitäjä” lain 5 ja 6 §:ssä, 13 §:n 2 momentissa sekä 15 ja 17 §:ssä. Muutosehdotus on luonteeltaan kielellinen.

2 **Tarkemmat säännökset ja määräykset**

Ehdotuksen mukaan nykyisen lain asetuksenantovaltuudet kumottaisiin osittain, jolloin myös kumottavien valtuuksien nojalla annetut säännökset kumoutuisivat. Ehdotuksen mukaan kumottaisiin tarpeettomana valtuus säätää valtioneuvoston asetuksella sähkön tuotantotavat ja energialähteet, joista peräisin olevalle sähkölle myönnetään alkuperätakuuta lain mukaisesti. Alkuperätakuun piiriin kuuluvista sähkön tuotantotavoista ja energialähteistä säädettäisiin ehdotuksen mukaan suoraan laissa.

Lisäksi ehdotetaan kumottavaksi asetuksenantovaltuus antaa tarkempia säännöksiä sähkön alkuperän ilmoittamistavasta, sähkön energialähteiden osuuksien laskemistavasta, sähkön energialähteistä syntyneiden hiilidioksidipäästöjen ja radioaktiivisten jätteiden määrän laskemistavasta sekä ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen säilyttämisestä. Ehdotuksen johdosta sähkön alkuperän ilmoittamisesta annettu valtioneuvoston asetus kumoutuisi ja kumotun asetuksen säännöksiä vastaavat säännökset siirrettäisiin lakiin. Ehdotus parantaisi lainsäädännön luotavuutta ja johdonmukaisuutta kokoamalla samaan lukuun ehdotettu uusi ja voimassa oleva sähkön alkuperän ilmoittamista koskeva sääntely.

Lisäksi kumottaisiin lain 18 §:n yleinen valtuutus antaa tarkemmat säännökset lain

täytäntöönpanosta valtioneuvoston asetuksella. Kyseinen yleisvaltuutus ei vastaa tänä päivänä noudatettavia asetuksenantovaltuuksien tarkkarajaisuutta ja täsmällisyyttä koskevia vaatimuksia. Tarvittavista asetuksenantovaltuuksista säädettäisiin tämän sijaan erikseen kunkin aineellisen säännöksen yhteydessä.

Lakiin lisättäisiin valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä

- 1) palvelun hinnoittelusta,
- 2) EU- tai ETA-alueen ulkopuolella myönnettyjen alkuperätakuiden hyväksymisestä käytettäväksi Suomessa, sekä
- 3) jäännösjakautuksen laskemisesta.

Energiamarkkinaviraston tulisi ehdotuksen mukaan antaa rekisterinpitäjää ja sähkönmyyjiä koskevia jäännösjakautuksen muodostamiseksi tarpeellisia määräyksiä määräajoista, joita on noudatettava kohdistettaessa alkuperätakuita tietyille kalenterivuodelle sekä ilmoitettaessa Energiamarkkinavirastolle kohdistamista koskevia tietoja.

3 Voimaantulo

Jäsenvaltioiden tulisi soveltaa RES-direktiivin täytäntöönpanemiseksi annettuja säännöksiä 5 päivästä joulukuuta 2010 lukien, eli lain voimaantulolla on kiire. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2013 tai jos käsittely on silloin vielä kesken, mahdollisimman pian.

Uusien säännösten voimaantuloa on kuitenkin porrastettava sähköntuottajien ja rekisterinpitäjän tarpeista johtuen. Rekisterinpitäjältä vaaditaan lainmuutoksen jälkeen sähköistä rekisteriä, jota sillä ei tällä hetkellä ole. Rekisterinpitäjän 3—3 b §:n mukaiset velvoitteet sekä 12 a § tulisivat siksi voimaan vasta 1 päivänä maaliskuuta 2014. Kyseiseen ajankohtaan asti rekisterinpitäjä voisi hoitaa tehtävänsä voimassa olevan lain 3 §:n mukaisesti. Lakiehdotuksen 11—11 d § puolestaan tulisivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Vuoden 2013 loppuun asti sähkönmyyjät, -tuottajat ja -käyttäjät voisivat siten soveltaa uusiutuvan sähkön alkuperän varmentamiseen ja ilmoittamiseen voimassa olevaa 11 §:ää ja sen nojalla annettua valtioneuvoston asetusta sähkön alkuperän ilmoittamisesta. Mainittu asetusta jäisi voimaan vuoden 2013 loppuun asti.

Ennen lain voimaantuloa myönnettyt alkuperätakuut eivät täytä alkuperätakuiden muodolle ja sisällölle ehdotettuja vaatimuksia. Tämän vuoksi ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan ennen lain voimaantuloa myönnettyt alkuperätakuut voitaisiin edelleen käyttää 12 kuukauden kuluessa niiden myöntämisestä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin. Esimerkiksi rekisterinpitäjä voisi tarvittaessa kilpailuttaa ulkopuolisia palveluntarjoajia jo ennen lain voimaantuloa, jotta toiminta saadaan joustavasti vastaamaan ehdotettuja muutoksia.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Esityksen mukaan alkuperätakuurekisterinpitäjänä toimisi nykytilannetta vastaavasti järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkonhaltija Fingrid Oyj. Rekisterinpitäjän tehtävää on pidettävä perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna julkisena hallintotehtävänä. Rekisterinpitäminen on lain toimeenpanoon liittyvä tehtävä. Lisäksi alkuperätakuiden myöntämistä ja peruuttamista koskevilla päätöksillä on vaikutusta alkuperätakuun hakijan tai haltijan oikeuksiin. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voi kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään käsitellyt julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle muun muassa lausunnoissa PeVL 37/2010 vp ja PeVL 1/2008 vp. Valiokunta on lausunnoissaan PeVL 37/2010 vp katsonut, että todentajan tehtävät voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle, koska toiminta edellyttää syvällistä erikoistumista sähkön tuotantoon liittyviin kysymyksiin. Lausunnossa 1/2008 valiokunta on muun muassa katsonut, että ehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjes-

tyksessä, jos sääntely on täsmällistä ja asianmukaista.

Fingrid Oyj:n säilyminen rekisterinpitäjänä tehtävien laajentuessa alkuperätakuiden siirtämiseen ja peruuttamiseen on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Kyseessä ei ole merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävä tehtävä. Rekisterinpitäjän valitseminen ajoittain uusittavan kilpailutusmenettelyn kautta ei todennäköisesti riittävästi kannustaisi toimijoita investoimaan ja kehittämään rekisteriä.

Alkuperätakuiden myöntämisessä, siirtämisessä ja peruuttamisessa käytettävästä menettelystä säädettäisiin tämän ehdotuksen mukaisesti. Rekisterinpitäjän toimintaa valvoisi Energiamarkkinavirasto, minkä lisäksi se myös vahvistaisi etukäteen rekisterinpitäjän palveluun liittyvät ehdot ja menetelmät. Rekisterinpitäjän hoitaessa julkista hallintotehtävää toimintaan sovellettaisiin hallinnon yleislakeina hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), kielilakia (423/2003) sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003). Oikeusturva ei vaarantuisi, koska alkuperätakuun myöntämistä ja peruuttamista koskevaan päätökseen saisi hakea oikaisua päätöksenantajalta. Oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Omaisuuksensuoja

Alkuperätakuujärjestelmän mahdollisuus kieltäytyä tietyn EU- tai ETA-maan myöntämien alkuperätakuiden tunnustamisesta liittyy perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvattuun omaisuudensuojaan. Alkuperätakuilla käydään rajat ylittävää kauppaa, jolloin kieltäytymispäätöksen tarkoittamia alkuperätakuuta voi olla merkittynä Suomen rekisterinpitäjän rekisteriin. Näiden rekisteriin merkittyjen alkuperätakuiden haltijat voisivat menettää oikeuden käyttää alkuperätakuuta siihen tarkoitukseen, joita niitä on hankittu eli loppukäyttäjille ilmoitettavien tietojen varmentamiseen. Lakiehdotuksen mukaan kieltäytymispäätöksen tarkoittamat alkuperätakuut voisi käyttää samoin edellytyksin kuin muutkin alkuperätakuut, jos kieltäytymispäätöksen tarkoittama alkuperätakuu on merkitty rekisteriin kohtuullisen ajan kuluessa päätöksen julkaisemisen jälkeen. Täksi ajaksi ehdotetaan kahta kuukautta.

Edellä esitetyistä syistä lakiehdotus täyttää perustuslain vaatimukset, ja laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annetun lain (1129/2003) 18 §,

muutetaan 1—6 ja 11 §, 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 2 momentti, 15 ja 17 §, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a—1 e, 2 a, 3 a, 3 b, 11 a—11 d ja 12 a § sekä 14 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään uusiutuvista energialähteistä ja tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetun sähkön alkuperän varmentamisesta sekä sähkön alkuperän ilmoittamisesta.

Tämän lain 2 a §:n 3 momenttia ja 3 a §:ää ei sovelleta tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetun sähkön alkuperätakuuseen.

1 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *uusiutuvilla energialähteillä* tuuli-, aurinko- ja ilmalämpöenergiaa, geotermistä energiaa, hydrotermistä energiaa, valtamerienergiaa, vesivoimaa, biomassaa, kaatopaikkakaasuja, jäteveden käsittelylaitosten kaasuja ja biokaasuja;

2) *ilmalämpöenergialla* ilmassa lämpönä olevaa energiaa;

3) *geotermisellä energialla* maaperään pinnan alle lämpönä varastoitunutta energiaa;

4) *hydrotermisellä energialla* tarkoitetaan pintaveden lämpönä varastoitunutta energiaa;

5) *biomassalla* maatalouden kasvi- ja eläinaineista sekä metsätaloudesta ja niihin liittyviltä tuotannonaloilta, kalastus ja vesi-

viljely mukaan lukien, peräisin olevien biologista alkuperää olevien tuotteiden, jätteiden ja tähteiden biohajoavaa osaa sekä teollisuus- ja yhdyskuntajätteiden biohajoavaa osaa;

6) *uusiutuvista energialähteistä tuotetulla sähköllä* sähköä, joka tuotetaan yksinomaan uusiutuvia energialähteitä käyttävissä voimalaitoksissa ja sitä osuutta uusiutuvia ja muita energialähteitä käyttävissä voimalaitoksissa tuotetusta sähköstä, joka tuotetaan uusiutuvista energialähteistä sekä uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä, jota käytetään varastointijärjestelmien täyttämiseen, lukuun ottamatta varastointijärjestelmien tuottamaa sähköä;

7) *omakäyttölaitteilla* niitä laitteita ja koneistoja, jotka voimalaitoksessa tarvitaan sähkön tai sähkön ja lämmön tuottamiseen ja tuotantovalmiuden ylläpitämiseen ja jotka tarvitaan voimalaitoksen aiheuttamien ympäristöhaittojen poistamiseen tai pienentämiseen;

8) *yhteistuotannolla* lämpöenergia ja sähkö- tai mekaanisen energian samanaikaista tuottamista samassa prosessissa;

9) *tehokkaalla yhteistuotannolla* energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/27/EU, jäljempänä *energiatehokkuusdirektiivi*, liitteessä II asetetut perusteet täyttävää yhteistuotantoa;

10) *yhteistuotannolla tuotetulla sähköllä* hyötylämmön tuotantoon liittyvässä prosessissa tuotettua ja energiatehokkuusdirektiivin liitteessä I säädetyn menetelmän mukaisesti laskettua sähköä;

11) *myynninedistämisaineistolla* sähkön markkinoimiseksi suoraan sähkökäyttäjälle jaettua tai lähetettyä kirjallista aineistoa sekä vastaavaa sähköistä aineistoa, jonka sähkökäyttäjä voi tallentaa ja toisintaa muuttumattomana.

1 b §

EU- ja ETA-valtioiden uusiutuvista energialähteistä tuotetulle sähkölle myöntämien alkuperätakuiden tunnustaminen

Euroopan unionin (EU) tai Euroopan talousalueen (ETA) toisen valtion uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/28/EY mukaisesti uusiutuvista energialähteistä tuotetulle sähkölle myöntämät alkuperätakuut on tunnustettava käytettäväksi osoituksena 2 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisista seikoista sekä 11 §:n mukaiseen tarkoitukseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi päättää, että Suomi ei tunnusta tietyn EU- tai ETA-valtion 1 momentin mukaisia alkuperätakuuta käytettäväksi 11 §:n mukaiseen tarkoitukseen, jos alkuperätakuun täsmällisyydestä, luotettavuudesta ja todenperäisyydestä on perusteltuja epäilyjä. Työ- ja elinkeinoministeriön on ilmoitettava kieltäytymisestä ja sen perusteista komissiolle. Jos Energiamarkkinavirasto tai rekisterinpitäjä katsoo, että tietyn EU- tai ETA-valtion alkuperätakuiden tunnustamisesta tulisi kieltäytyä, sen on ilmoitettava asiasta työ- ja elinkeinoministeriölle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut alkuperätakuut, joita Suomi ei työ- ja elinkeinoministeriön päätöksen mukaan tunnusta, voidaan 2 momentin estämättä käyttää 11 §:n mukaiseen tarkoitukseen, jos ne on merkitty rekisterinpitäjän sähköiseen rekisteriin viimeistään kahden kuukauden kuluessa työ- ja elinkeinoministeriön päätöksestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää 1 momentin soveltamisesta myös EU- ja ETA-alueen ulkopuolella myönnettyihin alkuperätakuuihin.

1 c §

EU- ja ETA-valtioiden tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetulle sähkölle myöntämien alkuperätakuiden tunnustaminen

Toisen EU- tai ETA-valtion tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetulle sähkölle myöntämät alkuperätakuut on tunnustettava osoituksena 2 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisista seikoista.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi päättää, että Suomi ei tunnusta tietyn EU- tai ETA-valtion 1 momentin mukaisia alkuperätakuuta, jos alkuperätakuun täsmällisyydestä, luotettavuudesta ja todenperäisyydestä on perusteltuja epäilyjä. Työ- ja elinkeinoministeriön on ilmoitettava kieltäytymisestä ja sen perusteista komissiolle. Jos Energiamarkkinavirasto tai rekisterinpitäjä katsoo, että tietyn EU- tai ETA-valtion alkuperätakuiden tunnustamisesta tulisi kieltäytyä, sen on ilmoitettava asiasta työ- ja elinkeinoministeriölle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut alkuperätakuut, joita Suomi ei työ- ja elinkeinoministeriön päätöksen mukaan tunnusta, voidaan 2 momentin estämättä käyttää osoituksena 1 momentissa mainituista seikoista, jos ne on merkitty rekisterinpitäjän sähköiseen rekisteriin viimeistään kahden kuukauden kuluessa työ- ja elinkeinoministeriön päätöksestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää 1 momentin soveltamisesta myös EU- ja ETA-alueen ulkopuolella myönnettyihin alkuperätakuuihin.

2 luku

Sähkön alkuperän varmentaminen alkuperätakuilla

2 §

Sähkön alkuperätakuu

Sähkön alkuperätakuu voidaan myöntää uusiutuvista energialähteistä tai tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetulle sähkölle. Sitä ei kuitenkaan voida myöntää sähkölle, joka kulutetaan voimalaitoksen sähkön tai yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon omakäyttölaitteissa.

Uusiutuvista energialähteistä tuotettu sähkö voidaan varmentaa vain tässä laissa säädettyllä alkuperätakuulla.

Sähkön alkuperätakuun on sisällettävä tieto sähkön tuotantotavasta ja sen energialähteistä sekä maininta tuotantoajankohdasta ja -paikasta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä muista sähkön tuotantotavasta tai sen energialähteistä koskevista tiedoista, joita alkuperätakuun tulee sisältää, sekä alkuperätakuun yksilöimiseksi tarpeellisista tiedoista.

2 a §

Alkuperätakuun standardiyksikkö ja voimasaoloaika

Alkuperätakuun standardiyksikkönä on käytettävä yhtä megawattituntia. Kutakin tuotettua energiayksikköä kohden voidaan myöntää vain yksi sähkön alkuperätakuu.

Alkuperätakuu myönnetään tuotetun energiamäärän perusteella kalenterikuukausittain. Jos tuotantomäärä kalenterikuukaudessa on vähemmän kuin yksi megawattitunti, alkuperätakuu myönnetään sinä kalenterikuukautena, jolloin tuotantomäärä saavuttaa yhden megawattitunnin.

Alkuperätakuu voidaan käyttää 12 kuukauden kuluessa sitä vastaavan sähköenergian viimeisestä tuotantopäivästä.

3 §

Alkuperätakuun myöntäminen ja rekisterinpitäjä

Sähkön alkuperätakuu on myönnettävä pyynnöstä tämän lain soveltamisalaan kuuluvalla tuotantotavalla tuotetulle sähkölle ja tämän lain soveltamisalaan kuuluvista energialähteistä tuotetulle sähkölle, jos

1) sähkön tuotantotapa ja sen energialähteet on todennettu tämän lain mukaisesti; ja

2) hakija on ilmoittanut alkuperätakuun myöntämisen edellyttämät tiedot rekisterinpitäjälle.

Rekisterinpitäjän tehtävänä on sähkön alkuperätakuiden myöntäminen, siirtäminen, peruuttaminen ja mitätöinti sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla.

Järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkonhaltija toimii rekisterinpitäjänä. Rekisterinpitäjä voi antaa tehtävän hoitamisen kokonaan omistamansa tytäryhtiön hoidettavaksi. Rekisterinpitäjä voi myös hankkia tehtävän järjestämiseksi tarvittavat palvelut osittain tai kokonaan sopimuskumppaninaan toimivalta palveluntuottajalta. Rekisterinpitäjä on vastuussa tehtävän asianmukaisesta hoitamisesta.

3 a §

Alkuperätakuun peruuttaminen ja mitätöinti

Sähkönmyyjän on ilman aiheutonta viivytystä ilmoitettava kirjallisesti tai muulla rekisterinpitäjän hyväksymällä tavalla alkuperätakuun käyttämisestä 11 §:n mukaiseen tarkoitukseen rekisterinpitäjälle tai tämän osoittamalle muulle taholle. Rekisterinpitäjän on peruutettava alkuperätakuu heti, kun se on saanut tiedon takuun käyttämisestä.

Rekisterinpitäjän on omasta aloitteestaan mitätöitävä alkuperätakuu heti, jos sitä ei ole käytetty 12 kuukauden kuluttua alkuperätakuuta vastaavan sähköenergian viimeisestä tuotantopäivästä.

3 b §

Alkuperätakuiden sähköinen hallinnointi ja palvelun hinnoittelu

Sähkön alkuperätakuu myönnetään, siirretään, peruutetaan ja mitätöidään sähköisesti. Alkuperätakuiden myöntäminen, siirtäminen, peruuttaminen ja mitätöinti on järjestettävä siten, että ne ovat tarkkoja, luotettavia ja vaikeasti väärennettävissä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä alkuperätakuiden myöntämisessä, siirtämisessä, peruuttamisessa ja mitätöinnissä käytettävästä menettelystä.

Alkuperätakuun myöntämiseen ja siirtämiseen liittyvän palvelun hinnoittelun on oltava kohtuullista. Palvelun maksuilla voidaan katkaista rekisterinpitäjälle tästä laista johtuvien velvoitteiden hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sekä kohtuullinen voitto palvelun hoitamisesta. Palvelun hinnoittelussa tai muissa ehdoissa on myös otettava

huomioon pienempien tuottajien mahdollisuus hyödyntää alkuperätakuujärjestelmää.

Alkuperätakuun peruuttamisesta ja mitätöinnistä ei saa periä erillistä maksua. Palvelun myyntiehdot ja -hinnat tulee julkaista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palvelujen hinnoittelusta.

4 §

Voimalaitoksen tuotantotavan ja sen käyttämien energialähteiden todentaminen

Arviointilaitoksen on todennettava voimalaitoksen tuotantotapa ja sen käyttämät energialähteet ennen kuin voimalaitoksen tuottamalle sähkölle voidaan myöntää alkuperätakuuta. Todentaminen on voimassa valtioneuvoston asetuksella säädettyään määräajan. Todentaminen on sen voimassaoloaikana uudistettava, jos voimalaitoksen tuotantotavan tekniset ominaisuudet tai sen käyttämät energialähteet muuttuvat aikaisempaan todentamiseen nähden tavalla, joka vaikuttaa tai voi vaikuttaa alkuperätakuiden myöntämiseen voimalaitoksen tuottamalle sähkölle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää, että muuhun todentamisjärjestelmään perustuva todentaminen rinnastetaan tässä laissa säädettyyn todentamiseen.

Arviointilaitoksen antaman todentamistodistuksen tulee sisältää alkuperätakuun myöntämisessä tarvittavat tiedot voimalaitoksen tuotantotavasta ja sen käyttämistä energialähteistä sekä vahvistuksen sille, että voimalaitoksen tuottama sähkö täyttää alkuperätakuun myöntämisen edellytykset. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä todentamisesta ja todentamistodistuksen sisältämistä tiedoista.

5 §

Tietojen antaminen voimalaitoksen tuotantotavasta ja energialähteistä

Voimalaitoksen haltijan on ilmoitettava rekisterinpitäjälle tiedot sähkön tuotantotavasta sekä niistä energialähteistä, joita voimalaitos on käyttänyt sähkön alkuperätakuun kohteena olevan sähkömäärän tuottamiseen. Voimalaitoksen haltijan tulee huolehtia siitä, että

käytettyä tuotantotapaa ja käytettyjä energialähteitä koskevien tietojen luotettavuus voidaan varmistaa vähintään kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tiedot koskevat. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitusmenettelystä sekä tuotantotapaa ja energialähteitä koskevien tietojen säilyttämisestä.

6 §

Alkuperätakuun epäminen määräajaksi

Energiamarkkinavirasto voi kieltää myöntämästä sähkön alkuperätakuuta voimalaitoksen haltijalle, joka on hakenut sähkön alkuperätakuuta tai jolle sellainen on myönnetty, enintään kahden vuoden pituiseksi määräajaksi, jos voimalaitoksen haltija on sähkön alkuperätakuun saadakseen antanut virheellisiä tietoja arviointilaitokselle tai rekisterinpitäjälle taikka jättänyt antamatta arviointilaitokselle tai rekisterinpitäjälle tietoja ja tästä menettelystä on ollut seurauksena, että sähkön alkuperätakuu on myönnetty perusteetomasti tai todellisuudessa tuotettua määrää olennaisesti suuremmalle sähkömäärälle.

Arviointilaitoksen ja rekisterinpitäjän on ilmoitettava Energiamarkkinavirastolle, jos se epäilee voimalaitoksen haltijan menetelleen 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

3 luku

Sähkön alkuperän ilmoittaminen

11 §

Velvollisuus varmentaa uusiutuvista energialähteistä tuotetuksi ilmoitetun sähkön alkuperä

Sähkönmyyjän, joka myy sähkönkäyttäjälle uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköä, on varmennettava myymänsä uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön alkuperä. Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön määrä tai osuus myydystä sähköstä varmennetaan viimeistään Energiamarkkinaviraston määräämänä ajankohtana vastaavalla määrällä peruutettuja alkuperätakuuta. Uusiutuvien energialähteiden osuutta ei kuitenkaan tarvitse erikseen varmentaa, jos osuus ilmoitetaan

Energiamarkkinaviraston julkaiseman jäännösjakauman avulla.

Sähköntuottajan, joka muussa liiketoiminnassaan ilmoittaa asiakkailleen tietoja käyttämänsä sähkön alkuperästä, on varmennettava uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön alkuperä 1 momentin mukaisesti.

Sähkönkäyttäjän, joka markkinoinnissaan ilmoittaa käyttämänsä sähkön olevan peräisin uusiutuvista energialähteistä, on varmennettava sähkön alkuperä 1 momentin mukaisesti tai pystyttävä muuten osoittamaan, että se on käyttänyt 1 momentin mukaisesti varmennettua sähköä.

11 a §

Sähkömyyjän velvollisuus ilmoittaa sähkön alkuperää koskevia tietoja

Sähkömyyjän on ilmoitettava Suomessa myymänsä sähkön alkuperää koskevat tiedot sähkölaskuissa tai niiden liitteissä vähintään kerran kalenterivuodessa. Lisäksi tiedot on ilmoitettava myynninedistämisineistossa sekä pidettävä sähkönkäyttäjien saatavilla. Sähkömyyjän on huolehdittava siitä, että tietojen luotettavuus voidaan varmistaa vähintään kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tiedot koskevat.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa ilmoituksessa on jaoteltava sähkömyyjän edellisen kalenterivuoden aikana myymän sähkön tuottamiseen käytettyjen energialähteiden osuudet suhteessa myydyn sähkön kokonaismäärään vähintään seuraavalla tarkkuudella:

- 1) fossiiliset energialähteet ja turve;
- 2) uusiutuvat energialähteet;
- 3) ydinvoima.

Sähkömyyjän sähkönkäyttäjille ilmoittamaan energialähteiden jaotteluun on sisällytettävä sekä sähkönkäyttäjille että sähkömyyjille myydyn sähkön kaikki hankintalähteet tasesähköyksikön toimittamaa tasesähköä lukuun ottamatta.

Alkuperätakuilla uusiutuvilla energialähteillä tuotetuksi varmennetun sähkön osuus ilmoitetaan energialähteiden jaottelussa uusiutuvilla energialähteillä tuotetuksi. Uusiutuvilla energialähteillä tuotetun tai ETA-alueen ulkopuolelta tuodun sähkön, jota ei ole varmennettu alkuperätakuilla, sekä alku-

perältään tuntemattoman sähkön energialähteiden osuudet on ilmoitettava Energiamarkkinaviraston julkaiseman jäännösjakauman avulla. Muu kuin uusiutuviin energialähteisiin perustuva alkuperältään tunnettu sähkö voidaan jaottelussa ilmoittaa joko tosiasiallisen tuotantotapansa mukaan tai jäännösjakauman avulla.

11 b §

Sähkömyyjän tiedonsaantioikeus

Sähköntuottaja, sähkön maahantuoja ja muu sähkömyyjä on velvollinen antamaan sähkön ostajana toimivalle sähkömyyjälle tämän pyynnöstä tiedot, jotka sähkömyyjä tarvitsee kaupan kohteena olevasta sähköstä 11, 11 a tai 11 c §:ssä säädettyjen velvoitteiden täyttämiseksi.

11 c §

Sähkön energialähteistä syntyneiden hiilidioksidipäästöjen ja radioaktiivisten jätteiden määrän ilmoittaminen

Sähkömyyjän on sähkölaskuissa tai niiden liitteissä sekä myynninedistämisineistossa vähintään kerran kalenterivuodessa viitattava julkisiin tietolähteisiin, joista on saatavissa tietoja sähkömyyjän edellisen kalenterivuoden aikana myymän sähkön tuottamiseen käytetyistä energialähteistä syntyneistä hiilidioksidipäästöistä ja radioaktiivisten jätteen määrästä.

Yleisön saatavilla olevassa ilmoituksessa on mainittava sähkömyyjän edellisen kalenterivuoden aikana myymän sähkön tuottamiseen käytetyistä energialähteistä syntyneet

1) hiilidioksidin ominaispäästöt grammoina kilowattituntia kohden; sekä

2) käytetyn ydinpolttoaineen määrä suhteessa myydyn sähkön kokonaismäärään ilmoitettuna milligrammoina kilowattituntia kohden.

Hiilidioksidin ominaispäästöjä koskevassa ilmoituksessa on mainittava ominaispäästöjen laskennassa käytetyt energialähte- ja tuotantotapakohtaiset päästökertoimet sekä sähkön ja lämmön yhteistuotannon päästöjen jakomenetelmä. Käytetyn ydinpolttoaineen määrää koskeva tieto voi perustua joko säh-

könmyyjän sähkönhankintaan tai säteilyturvakeskuksen julkaisemiin tilastotietoihin.

Alkuperätakuilla varmentamattoman uusiutuvista energialähteistä tuotetun, ETA-alueen ulkopuolelta tuodun alkuperätakuilla varmentamattoman sähkön ja alkuperältään tuntemattoman sähkön osalta hiilidioksidipäästöjen ja käytetyn ydinpolttoaineen määrän ilmoittamiseen käytetään Energiamarkkinaviraston laskeman jäännösjakauman tietoja.

11 d §

Jäännösjakauma

Jäännösjakaumaa käytetään antamaan alkuperä varmentamattomalle uusiutuvilla energialähteillä tuotetulle sähkölle, ETA-alueen ulkopuolelta tuodulle varmentamattomalle sähkölle ja alkuperältään tuntemattomalle sähkölle. Energiamarkkinaviraston on laskettava jäännösjakauma kalenterivuoden ajanjaksolle ja julkaistava se vuosittain seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä. Sähkönmyyjä, -tuottaja ja käyttäjä on velvollinen käyttämään viimeisintä jäännösjakaumaa viimeistään kahden kuukauden kulluttua sen julkaisemisesta.

Jäännösjakaumaa laskettaessa on varmistettava, että uusiutuvista lähteistä tuotettu energiayksikkö otetaan huomioon vain kerran. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin jäännösjakauman laskemisesta.

Energiamarkkinaviraston tulee antaa rekisterinpitäjää ja sähkönmyyjiä koskevia jäännösjakauman muodostamiseksi tarpeellisia määräyksiä määräajoista, joita on noudatettava kohdistettaessa käytettyjä alkuperätakuita tietyille kalenterivuodelle sekä ilmoitettaessa Energiamarkkinavirastolle kohdistamista koskevia tietoja.

4 luku

Täydentävät säännökset ja voimaantulo

12 a §

Energiamarkkinaviraston vahvistamat ehdot ja menetelmät

Energiamarkkinaviraston on vahvistettava rekisterinpitäjän noudatettavaksi seuraavat

palvelujen ehdot ja palvelujen hinnoittelua koskevat menetelmät ennen niiden käyttöönottamista:

1) Menetelmät alkuperätakuun myöntämiseen ja siirtämiseen liittyvän palvelun kohtuullisen korvauksen sekä myöntämisestä ja siirtämisestä perittävien maksujen määrittämiseksi;

2) alkuperätakuun myöntämiseen ja siirtämiseen liittyvän palvelun ehdot.

Vahvistuspäätöksen on perustuttava 3 ja 3 b §:ssä sekä niiden nojalla annetuissa säännöksissä säädettyihin palvelun ehtoja ja hinnoittelua koskeviin perusteisiin.

13 §

Tietojen antaminen Energiamarkkinavirastolle

Rekisterinpitäjä ja arviointilaitos ovat velvollisia pyynnöstä antamaan Energiamarkkinavirastolle tietoja, jotka ovat tarpeen sähkön alkuperätakuiden oikeellisuuden tai tämän lain 2 luvussa säädettyjen velvoitteiden valvomiseksi.

14 §

Pakkokeinot

Jos sähkönmyyjä on ilmoittanut sähkönkäyttäjälle sähkön olevan tuotettu uusiutuvista energialähteistä taikka sähköntuottaja tai sähkönkäyttäjä on toiminnassaan ilmoittanut käyttävänsä uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä varmentamatta sähkön alkuperää 11 §:n mukaisesti, Energiamarkkinaviraston on velvoitettava sähkönmyyjä, -tuottaja tai käyttäjä viipymättä toimimaan 11 §:ssä säädetyllä tavalla.

Energiamarkkinavirasto voi asettaa 1 tai 2 momentissa tarkoitetun päätöksen taikka tässä laissa säädettyä tietojenantovelvoitetta koskevan päätöksensä tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamisesta ja sen tuomitsemisesta maksettavaksi säädetään uhkasakolaissa (1113/1990).

15 §

Rekisterinpitäjän ja arviointilaitoksen velvoitteet niiden hoitaessa julkista hallintotehtävää

Rekisterinpitäjän ja arviointilaitoksen on tässä laissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), kielilaissa (423/2003) ja hallintolaissa (434/2003) säädetään. Asiakkaan pyynnöstä voidaan kuitenkin poiketa kielilain vaatimusten soveltamisesta sähkönsäilytystakuussa ja varmennustodistuksessa käytettävän kielen osalta.

17 §

Muutoksenhaku rekisterinpitäjän ja arviointilaitoksen päätöksistä

Rekisterinpitäjän sähkönsäilytystakuuta koskevaan päätökseen ja arviointilaitoksen todentamistodistusta koskevaan päätökseen

saa hakea oikaisua päätöksen antajalta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusohjeet. Oikaisumenettelystä säädetään hallintolaissa.

Rekisterinpitäjän ja arviointilaitoksen oikaisumenettelyssä antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2013. Sen 2 §:n 2 momentti, 11, 11a—11 d § ja 14 §:n 2 momentti tulevat voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2014. Lain 3, 3 a, 3 b ja 12 a § tulevat voimaan vasta 1 päivänä maaliskuuta 2014.

Sähkönsäilytystakuun ilmoittamisesta annettu valtioneuvoston asetus (233/2005) jää voimaan 31 päivään joulukuuta 2013 asti.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty sähkönsäilytystakuu on voimassa 12 kuukautta sen myöntämisestä.

Helsingissä 4 päivänä huhtikuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Elinkeinoministeri *Jan Vapaavuori*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annetun lain (1129/2003) 18 §,
muutetaan 1—6 ja 11 §, 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 2 momentti, 15 ja 17 §, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a—1 e, 2 a, 3 a, 3 b, 11 a—11 d ja 12 a § sekä 14 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tällä lailla säädetään menettelyistä, joita käyttäen voimalaitoksen haltija voi varmentaa erikseen säädetyillä tuotantotavoilla ja erikseen säädetyistä energialähteistä tuottamansa sähkön alkuperän sekä sähkön alkuperän ilmoittamista koskevista sähkönmyyjän vähimmäisvelvoitteista. Sähkön alkuperän varmentamisessa voidaan käyttää tässä laissa säädetyn sähkön alkuperätakuun asemasta myös muita varmennustapoja.

Lakiehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään uusiutuvista energialähteistä ja tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetun sähkön alkuperän varmentamisesta sekä sähkön alkuperän ilmoittamisesta.

Tämän lain 2 a §:n 3 momenttia ja 3 a §:ää ei sovelleta tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetun sähkön alkuperätakuuseen.

1 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) uusiutuvilla energialähteillä tuuli-, aurinko- ja ilmalämpöenergiaa, geotermistä energiaa, hydrotermistä energiaa, valtamerienergiaa, vesivoimaa, biomassaa, kaatopaikkakaasuja, jäteveden käsittelylaitosten kaasuja ja biokaasuja;

2) ilmalämpöenergialla ilmassa lämpönä olevaa energiaa;

3) **geotermisellä energialla** maaperään pinnan alle lämpönä varastoitunutta energiaa;

4) **hydrotermisellä energialla** tarkoitetaan pintaveteen lämpönä varastoitunutta energiaa;

5) **biomassalla** maatalouden kasvi- ja eläinaineista sekä metsätaloudesta ja niihin liittyviltä tuotannonaloilta, kalastus ja vesiviljely mukaan lukien, peräisin olevien biologista alkuperää olevien tuotteiden, jätteiden ja tähteiden biohajoavaa osaa sekä teollisuus- ja yhdyskuntajätteiden biohajoavaa osaa;

6) **uusiutuvista energialähteistä tuotetulla sähköllä** sähköä, joka tuotetaan yksinomaan uusiutuvia energialähteitä käyttävissä voimalaitoksissa ja sitä osuutta uusiutuvia ja muita energialähteitä käyttävissä voimalaitoksissa tuotetusta sähköstä, joka tuotetaan uusiutuvista energialähteistä sekä uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä, jota käytetään varastointijärjestelmien täyttämiseen, lukuun ottamatta varastointijärjestelmien tuottamaa sähköä;

7) **omakäyttölaiteilla** niitä laitteita ja koneistoja, jotka voimalaitoksessa tarvitaan sähkön tai sähkön ja lämmön tuottamiseen ja tuotantovalmiuden ylläpitämiseen ja jotka tarvitaan voimalaitoksen aiheuttamien ympäristöhaittojen poistamiseen tai pienentämiseen;

8) **yhteistuotannolla** lämpöenergia ja sähkö- tai mekaanisen energian samanaikaista tuottamista samassa prosessissa;

9) **tehokkaalla yhteistuotannolla** energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/27/EU, jäljempänä energiatehokkuusdirektiivi, liitteessä II asetetut perusteet täyttävää yhteistuotantoa;

10) **yhteistuotannolla tuotetulla sähköllä** hyötylämmön tuotantoon liittyvässä prosessissa tuotettua ja energiatehokkuusdirektiivin liitteessä I säädetyn menetelmän mukaisesti laskettua sähköä;

11) **myynninedistämisaineistolla** sähkön markkinoimiseksi suoraan sähkönkäyttäjälle jaettua tai lähetettyä kirjallista aineistoa sekä vastaavaa sähköistä aineistoa, jonka säh-

könkäyttjä voi tallentaa ja toisintaa muuttumattomana.

1 b §

EU- ja ETA-valtioiden uusiutuvista energialähteistä tuotetulle sähkölle myöntämien alkuperätakuiden tunnustaminen

Euroopan unionin (EU) tai Euroopan talousalueen (ETA) toisen valtion uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/28/EY mukaisesti uusiutuvista energialähteistä tuotetulle sähkölle myöntämät alkuperätakuut on tunnustettava käytettäväksi osoituksena 2 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisista seikoista sekä 11 §:n mukaiseen tarkoitukseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi päättää, että Suomi ei tunnusta tietyn EU- tai ETA-valtion 1 momentin mukaisia alkuperätakuuta käytettäväksi 11 §:n mukaiseen tarkoitukseen, jos alkuperätakuun täsmällisyydestä, luotettavuudesta ja todenperäisyydestä on perusteltuja epäilyjä. Työ- ja elinkeinoministeriön on ilmoitettava kieltäytymisestä ja sen perusteista komissiolle. Jos Energiamarkkinavirasto tai rekisterinpitäjä katsoo, että tietyn EU- tai ETA-valtion alkuperätakuiden tunnustamisesta tulisi kieltäytyä, sen on ilmoitettava asiasta työ- ja elinkeinoministeriölle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut alkuperätakuut, joita Suomi ei työ- ja elinkeinoministeriön päätöksen mukaan tunnusta, voidaan 2 momentin estämättä käyttää 11 §:n mukaiseen tarkoitukseen, jos ne on merkitty rekisterinpitäjän sähköiseen rekisteriin viimeistään kahden kuukauden kuluessa työ- ja elinkeinoministeriön päätöksestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää 1 momentin soveltamisesta myös EU- ja ETA-alueen ulkopuolella myönnettyihin alkuperätakuihin.

1 c §

EU- ja ETA-valtioiden tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetulle sähkölle myöntämien alkuperätakuiden tunnustaminen

Toisen EU- tai ETA-valtion tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetulle sähkölle myöntämät alkuperätakuut on tunnustettava osoituksena 2 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisista seikoista.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi päättää, että Suomi ei tunnusta tietyn EU- tai ETA-valtion 1 momentin mukaisia alkuperätakuuta, jos alkuperätakuun täsmällisyydestä, luotettavuudesta ja todenperäisyydestä on perusteltuja epäilyjä. Työ- ja elinkeinoministeriön on ilmoitettava kieltäytymisestä ja sen perusteista komissiolle. Jos Energiamarkkinavirasto tai rekisterinpitäjä katsoo, että tietyn EU- tai ETA-valtion alkuperätakuiden tunnustamisesta tulisi kieltäytyä, sen on ilmoitettava asiasta työ- ja elinkeinoministeriölle.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut alkuperätakuut, joita Suomi ei työ- ja elinkeinoministeriön päätöksen mukaan tunnusta, voidaan 2 momentin estämättä käyttää osoituksena 1 momentissa mainituista seikoista, jos ne on merkitty rekisterinpitäjän sähköiseen rekisteriin viimeistään kahden kuukauden kuluessa työ- ja elinkeinoministeriön päätöksestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää 1 momentin soveltamisesta myös EU- ja ETA-alueen ulkopuolella myönnettyihin alkuperätakuisiin.

2 luku

Sähkön alkuperän varmentaminen

2 §

Sähkön alkuperätakuu

Sähkön alkuperätakuu sisältää tiedon sähkön tuotantotavasta ja sen energialähteistä sekä maininnan tuotantoajankohdasta ja -paikasta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan

2 luku

Sähkön alkuperän varmentaminen alkuperätakuilla

2 §

Sähkön alkuperätakuu

Sähkön alkuperätakuu voidaan myöntää uusiutuvista energialähteistä tai tehokkaalla yhteistuotannolla tuotetulle sähkölle. Sitä ei kuitenkaan voida myöntää sähkölle, joka ku-

säätää, että sähkön alkuperätakuun tulee sisältää myös muita sähkön tuotantotapaa ja sen energialähteitä koskevia tietoja.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään sähkön tuotantotavat ja energialähteet, joista peräisin olevalle sähkölle myönnetään alkuperätakuuta tämän lain mukaisesti.

lutetaan voimalaitoksen sähkön tai yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon omakäyttölaitteissa.

Uusiutuviista energialähteistä tuotettu sähkö voidaan varmentaa vain tässä laissa säädetyllä alkuperätakuulla.

Sähkön alkuperätakuun on sisällettävä tieto sähkön tuotantotavasta ja sen energialähteistä sekä maininta tuotantoajankohdasta ja -paikasta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä muista sähkön tuotantotapaa tai sen energialähteitä koskevista tiedoista, joita alkuperätakuun tulee sisältää, sekä alkuperätakuun yksilöimiseksi tarpeellisista tiedoista.

2 a §

Alkuperätakuun standardiyksikkö ja voimassaoloaika

Alkuperätakuun standardiyksikkönä on käytettävä yhtä megawattituntia. Kutakin tuotettua energiayksikköä kohden voidaan myöntää vain yksi sähkön alkuperätakuu.

Alkuperätakuu myönnetään tuotetun energiamäärän perusteella kalenterikuukausittain. Jos tuotantomäärä kalenterikuukaudessa on vähemmän kuin yksi megawattitunti, alkuperätakuu myönnetään sinä kalenterikuukautena, jolloin tuotantomäärä saavuttaa yhden megawattitunnin.

Alkuperätakuu voidaan käyttää 12 kuukauden kuluessa sitä vastaavan sähköenergian viimeisestä tuotantopäivästä.

3 §

Alkuperätakuun myöntäminen

Järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan tehtävänä on myöntää sähkön alkuperätakuuta sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Alkuperätakuun myöntämiseen liittyvän palvelun hinnoittelun on oltava kohtuullista. Palvelun myyntiehdot ja -hinnat tulee julkais-ta.

Sähkön alkuperätakuu on myönnettävä pyynnöstä tämän lain soveltamispiiriin kuu-

3 §

Alkuperätakuun myöntäminen ja rekisterin-pitäjä

Sähkön alkuperätakuu on myönnettävä pyynnöstä tämän lain soveltamisalaan kuuluvalla tuotantotavalla tuotetulle sähkölle ja tämän lain soveltamisalaan kuuluvista energialähteistä tuotetulle sähkölle, jos

1) sähkön tuotantotapa ja sen energialähteet on todennettu tämän lain mukaisesti; ja

2) hakija on ilmoittanut alkuperätakuun myöntämisen edellyttämät tiedot rekisterinpi-

luvalla tuotantotavalla tuotetulle sähkölle ja tämän lain soveltamispiiriin kuuluvista energialähteistä tuotetulle sähkölle, jos:

1) sähkön tuotantotapa ja sen energialähteet on varmennettu tämän lain mukaisesti; ja

2) hakija on ilmoittanut alkuperätakuun myöntämisen edellyttämät tiedot alkuperätakuun myöntäjälle.

täjälle.

Rekisterinpitäjän tehtävänä on sähkön alkuperätakuiden myöntäminen, siirtäminen, peruuttaminen ja mitätöinti sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla.

Järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkonhaltija toimii rekisterinpitäjänä. Rekisterinpitäjä voi antaa tehtävän hoitamisen kokonaan omistamansa tytäryhtiön hoidettavaksi. Rekisterinpitäjä voi myös hankkia tehtävän järjestämiseksi tarvittavat palvelut osittain tai kokonaan sopimuskumppaninaan toimivalta palveluntuottajalta. Rekisterinpitäjä on vastuussa tehtävän asianmukaisesta hoitamisesta.

3 a §

Alkuperätakuun peruuttaminen ja mitätöinti

Sähkönmyyjän on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava kirjallisesti tai muulla rekisterinpitäjän hyväksymällä tavalla alkuperätakuun käyttämisestä 11 §:n mukaiseen tarkoitukseen rekisterinpitäjälle tai tämän osoittamalle muulle taholle. Rekisterinpitäjän on peruutettava alkuperätakuu heti, kun se on saanut tiedon takuun käyttämisestä.

Rekisterinpitäjän on omasta aloitteestaan mitätöitävä alkuperätakuu heti, jos sitä ei ole käytetty 12 kuukauden kuluttua alkuperätakuuta vastaavan sähköenergian viimeisestä tuotantopäivästä.

3 b §

Alkuperätakuiden sähköinen hallinnointi ja palvelun hinnoittelu

Sähkön alkuperätakuu myönnetään, siirretään, peruutetaan ja mitätöidään sähköisesti. Alkuperätakuiden myöntäminen, siirtäminen, peruuttaminen ja mitätöinti on järjestettävä siten, että ne ovat tarkkoja, luotettavia ja vaikeasti väärennettävissä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä alkuperätakuiden myöntämisessä, siirtämisessä, peruuttamisessa ja mitätöin-

nissä käytettävästä menettelystä.

Alkuperätakuun myöntämiseen ja siirtämiseen liittyvän palvelun hinnoittelun on oltava kohtuullista. Palvelun maksuilla voidaan katata rekisterinpitäjälle tästä laista johtuvien velvoitteiden hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sekä kohtuullinen voitto palvelun hoitamisesta. Palvelun hinnoittelussa tai muissa ehdoissa on myös otettava huomioon pienempien tuottajien mahdollisuus hyödyntää alkuperätakuujärjestelmää.

Alkuperätakuun peruuttamisesta ja mitätoinnista ei saa periä erillistä maksua. Palvelun myyntiehdot ja -hinnat tulee julkaista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palvelujen hinnoittelusta.

4 §

Voimalaitoksen tuotantotavan ja sen käyttämien energialähteiden varmentaminen

Arviointilaitoksen on varmennettava voimalaitoksen tuotantotapa ja sen käyttämät energialähteet ennen kuin voimalaitoksen tuottamalle sähkölle voidaan myöntää alkuperätakuita. Varmennus on voimassa valtioneuvoston asetuksella säädettyään määrääjän. Varmennus on sen voimassaoloaikana uudistettava, jos voimalaitoksen tuotantotavan tekniset ominaisuudet tai sen käyttämät energialähteet muuttuvat aikaisempaan varmennukseen nähden tavalla, joka vaikuttaa tai voi vaikuttaa alkuperätakuiden myöntämiseen voimalaitoksen tuottamalle sähkölle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää, että muuhun varmennusjärjestelmään perustuva varmennus rinnastetaan tässä laissa säädettyyn varmennukseen.

Arviointilaitoksen antaman varmennustodistuksen tulee sisältää alkuperätakuun myöntämisessä tarvittavat tiedot voimalaitoksen tuotantotavasta ja sen käyttämistä energialähteistä sekä vahvistuksen sille, että voimalaitoksen tuottama sähkö täyttää alkuperätakuun myöntämisen edellytykset. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä varmennuksesta ja varmennustodistuksen sisältämistä tiedoista.

4 §

Voimalaitoksen tuotantotavan ja sen käyttämien energialähteiden todentaminen

Arviointilaitoksen on *todennettava* voimalaitoksen tuotantotapa ja sen käyttämät energialähteet ennen kuin voimalaitoksen tuottamalle sähkölle voidaan myöntää alkuperätakuita. *Todentaminen* on voimassa valtioneuvoston asetuksella säädettyään määrääjän. *Todentaminen* on sen voimassaoloaikana uudistettava, jos voimalaitoksen tuotantotavan tekniset ominaisuudet tai sen käyttämät energialähteet muuttuvat aikaisempaan todentamiseen nähden tavalla, joka vaikuttaa tai voi vaikuttaa alkuperätakuiden myöntämiseen voimalaitoksen tuottamalle sähkölle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää, että muuhun *todentamisjärjestelmään* perustuva todentaminen rinnastetaan tässä laissa säädettyyn *todentamiseen*.

Arviointilaitoksen antaman *todentamistodistuksen* tulee sisältää alkuperätakuun myöntämisessä tarvittavat tiedot voimalaitoksen tuotantotavasta ja sen käyttämistä energialähteistä sekä vahvistuksen sille, että voimalaitoksen tuottama sähkö täyttää alkuperätakuun myöntämisen edellytykset. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä *todentamisesta ja todentamistodistuksen* sisältämistä tiedoista.

5 §

Tietojen antaminen voimalaitoksen tuotantotavasta ja energialähteistä

Voimalaitoksen haltijan on ilmoitettava alkuperätakuun myöntäjälle tiedot sähkön tuotantotavasta sekä niistä energialähteistä, joita voimalaitos on käyttänyt sähkön alkuperätakuun kohteena olevan sähkömäärän tuottamiseen. Voimalaitoksen haltijan tulee huolehtia siitä, että käytettyä tuotantotapaa ja käytettyjä energialähteitä koskevien tietojen luotettavuus voidaan varmistaa vähintään kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tiedot koskevat. Tarkempia säännöksiä ilmoitusmenettelystä sekä tuotantotapaa ja energialähteitä koskevien tietojen säilyttämisestä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Alkuperätakuun epäminen määräjaksi

Energiamarkkinavirasto voi kieltää myöntämästä sähkön alkuperätakuuta voimalaitoksen haltijalle, joka on hakenut sähkön alkuperätakuuta tai jolle sellainen on myönnetty, enintään kahden vuoden pituiseksi määräjaksi, jos voimalaitoksen haltija on sähkön alkuperätakuun saadakseen antanut virheellisiä tietoja arviointilaitokselle tai alkuperätakuun myöntäjälle taikka jättänyt antamatta arviointilaitokselle tai alkuperätakuun myöntäjälle tietoja ja tästä menettelystä on ollut seurauksena, että sähkön alkuperätakuu on myönnetty perusteettomasti tai todellisuudessa tuotettua määrää olennaisesti suuremmalle sähkömäärälle.

Arviointilaitoksen ja sähkön alkuperätakuun myöntäjän on ilmoitettava Energiamarkkinavirastolle, jos se epäilee voimalaitoksen haltijan menettelleen 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

5 §

Tietojen antaminen voimalaitoksen tuotantotavasta ja energialähteistä

Voimalaitoksen haltijan on ilmoitettava rekisterinpitäjälle tiedot sähkön tuotantotavasta sekä niistä energialähteistä, joita voimalaitos on käyttänyt sähkön alkuperätakuun kohteena olevan sähkömäärän tuottamiseen. Voimalaitoksen haltijan tulee huolehtia siitä, että käytettyä tuotantotapaa ja käytettyjä energialähteitä koskevien tietojen luotettavuus voidaan varmistaa vähintään kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tiedot koskevat. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitusmenettelystä sekä tuotantotapaa ja energialähteitä koskevien tietojen säilyttämisestä.

6 §

Alkuperätakuun epäminen määräjaksi

Energiamarkkinavirasto voi kieltää myöntämästä sähkön alkuperätakuuta voimalaitoksen haltijalle, joka on hakenut sähkön alkuperätakuuta tai jolle sellainen on myönnetty, enintään kahden vuoden pituiseksi määräjaksi, jos voimalaitoksen haltija on sähkön alkuperätakuun saadakseen antanut virheellisiä tietoja arviointilaitokselle tai rekisterinpitäjälle taikka jättänyt antamatta arviointilaitokselle tai rekisterinpitäjälle tietoja ja tästä menettelystä on ollut seurauksena, että sähkön alkuperätakuu on myönnetty perusteettomasti tai todellisuudessa tuotettua määrää olennaisesti suuremmalle sähkömäärälle.

Arviointilaitoksen ja rekisterinpitäjän on ilmoitettava Energiamarkkinavirastolle, jos se epäilee voimalaitoksen haltijan menettelleen 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

3 luku

Sähkön alkuperän ilmoittaminen

11 §

*Sähkön alkuperän ilmoittaminen sähkö-
lassa ja myynninedistämisaineistossa*

Sähkönmyyjän tulee ilmoittaa sähkönkäyttäjille suunnatuissa sähkölaskuissa tai niiden liitteissä sekä myynninedistämisaineistossa Suomessa myymänsä sähkön alkuperää koskevia tietoja seuraavasti:

1) sähkönmyyjän edellisen kalenterivuoden aikana myymän sähkön tuottamiseen käytettyjen energialähteiden osuudet suhteessa myydyn sähkön kokonaismäärään; sekä

2) viittaus julkisiin tietolähteisiin, joissa on saatavilla tietoja sähkönmyyjän edellisen kalenterivuoden aikana myymän sähkön energialähteistä syntyneistä hiilidioksidipäästöistä ja radioaktiivisista jätteistä.

Sähkönmyyjän tulee huolehtia siitä, että 1 momentissa tarkoitettujen tietojen luotettavuus voidaan varmistaa vähintään kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tiedot koskevat.

Sähköntuottaja, sähkön maahantuoja ja sähkönmyyjä ovat velvollisia antamaan sähkön ostajalle tämän pyynnöstä tiedot, jotka sähkön ostaja tarvitsee kaupan kohteena olevasta sähköstä 1 momentissa säädetyn veloitteen täyttämiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) sähkön alkuperän ilmoittamistavasta;
- 2) sähkön energialähteiden osuuksien laskemistavasta;
- 3) sähkön energialähteistä syntyneiden hiilidioksidipäästöjen ja radioaktiivisten jätteiden määrän laskemistavasta; sekä
- 4) ilmoitusveloitteen piiriin kuuluvien tietojen säilyttämisestä.

3 luku

Sähkön alkuperän ilmoittaminen

11 §

Velvollisuus varmentaa uusiutuvista energialähteistä tuotetuksi ilmoitetun sähkön alkuperä

Sähkönmyyjän, joka myy sähkönkäyttäjälle uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköä, on varmennettava myymänsä uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön määrä tai osuus myydystä sähköstä varmennetaan viimeistään Energiamarkkinaviraston määräämänä ajankohtana vastaavalla määrällä peruutettuja alkuperätakuuta. Uusiutuvien energialähteiden osuutta ei kuitenkaan tarvitse erikseen varmentaa, jos osuus ilmoitetaan Energiamarkkinaviraston julkaiseman jäännösjakauman avulla.

Sähköntuottajan, joka muussa liiketoiminnassaan ilmoittaa asiakkailleen tietoja käyttämänsä sähkön alkuperästä, on varmennettava uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön alkuperä 1 momentin mukaisesti.

Sähkönkäyttäjän, joka markkinoinnissaan ilmoittaa käyttämänsä sähkön olevan peräisin uusiutuvista energialähteistä, on varmennettava sähkön alkuperä 1 momentin mukaisesti tai pystyttävä muuten osoittamaan, että se on käyttänyt 1 momentin mukaisesti varmennettua sähköä.

11 a §

Sähkönmyyjän velvollisuus ilmoittaa sähkön alkuperää koskevia tietoja

Sähkönmyyjän on ilmoitettava Suomessa

myymänsä sähkön alkuperää koskevat tiedot sähkölaskuissa tai niiden liitteissä vähintään kerran kalenterivuodessa. Lisäksi tiedot on ilmoitettava myynninedistämisaikoina sekä pidettävä sähkönkäyttäjien saatavilla. Sähkönmyyjän on huolehdittava siitä, että tietojen luotettavuus voidaan varmistaa vähintään kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tiedot koskevat.

Edellä 1 momentissa tarkoitetussa ilmoituksessa on jaoteltava sähkönmyyjän edellisen kalenterivuoden aikana myymän sähkön tuottamiseen käytettyjen energialähteiden osuudet suhteessa myydyn sähkön kokonaisuuteen vähintään seuraavalla tarkkuudella:

- 1) fossiiliset energialähteet ja turve;
- 2) uusiutuvat energialähteet;
- 3) ydinvoima.

Sähkönmyyjän sähkönkäyttäjille ilmoittamaan energialähteiden jaotteluun on sisällytettävä sekä sähkönkäyttäjille että sähkönmyyjille myydyn sähkön kaikki hankintalähteet tasesähköyksikön toimittamaa tasesähköä lukuun ottamatta.

Alkuperätakuilla uusiutuvilla energialähteillä tuotetuksi varmennetun sähkön osuus ilmoitetaan energialähteiden jaottelussa uusiutuvilla energialähteillä tuotetuksi. Uusiutuvilla energialähteillä tuotetun tai ETA-alueen ulkopuolelta tuodun sähkön, jota ei ole varmennettu alkuperätakuilla, sekä alkuperältään tuntemattoman sähkön energialähteiden osuudet on ilmoitettava Energiamarkkinaviraston julkaiseman jäännösjakauman avulla. Muu kuin uusiutuviin energialähteisiin perustuva alkuperältään tunnettu sähkö voidaan jaottelussa ilmoittaa joko tosiasiallisen tuotantotapansa mukaan tai jäännösjakauman avulla.

11 b §

Sähkönmyyjän tiedonsaantioikeus

Sähköntuottaja, sähkön maahantuojaja ja muu sähkönmyyjä on velvollinen antamaan sähkön ostajana toimivalle sähkönmyyjälle tämän pyynnöstä tiedot, jotka sähkönmyyjä tarvitsee kaupan kohteena olevasta sähköstä

11, 11 a tai 11 c §:ssä säädettyjen velvoitteiden täyttämiseksi.

11 c §

Sähkön energialähteistä syntyneiden hiilidioksidipäästöjen ja radioaktiivisten jätteiden määrän ilmoittaminen

Sähkönmyyjän on sähkölaskuissa tai niiden liitteissä sekä myynninedistämisaineistossa vähintään kerran kalenterivuodessa viitattava julkisiin tietolähteisiin, joista on saatavissa tietoja sähkönmyyjän edellisen kalenterivuoden aikana myymän sähkön tuottamiseen käytetyistä energialähteistä syntyneistä hiilidioksidipäästöistä ja radioaktiivisten jätteiden määrästä.

Yleisön saatavilla olevassa ilmoituksessa on mainittava sähkönmyyjän edellisen kalenterivuoden aikana myymän sähkön tuottamiseen käytetyistä energialähteistä syntyneet

1) hiilidioksidin ominaispäästöt grammoina kilowattituntia kohden; sekä

2) käytetyn ydinpolttoaineen määrä suhteessa myydyn sähkön kokonaismäärään ilmoitettuna milligrammoina kilowattituntia kohden. Hiilidioksidin ominaispäästöjä koskevassa ilmoituksessa on mainittava ominaispäästöjen laskennassa käytetyt energialähde- ja tuotantotapakohtaiset päästökerroimet sekä sähkön ja lämmön yhteistuotannon päästöjen jakomenetelmä. Käytetyn ydinpolttoaineen määrää koskeva tieto voi perustua joko sähkönmyyjän sähkönhankintaan tai säteilyturvakeskuksen julkaisemiin tilastotietoihin.

Alkuperätakuilla varmentamattoman uusiutuvista energialähteistä tuotetun, ETA-alueen ulkopuolelta tuodun alkuperätakuilla varmentamattoman sähkön ja alkuperältään tuntemattoman sähkön osalta hiilidioksidipäästöjen ja käytetyn ydinpolttoaineen määrän ilmoittamiseen käytetään Energiamarkkinaviraston laskeman jäännösjakauman tietoja.

11 d §

Jäännösjakauma

Jäännösjakaumaa käytetään antamaan alkuperä varmentamattomalle uusiutuvilla energialähteillä tuotetulle sähkölle, ETA-alueen ulkopuolelta tuodulle varmentamattomalle sähkölle ja alkuperältään tuntemattomalle sähkölle. Energiamarkkinaviraston on laskettava jäännösjakauma kalenterivuoden ajanjaksolle ja julkaistava se vuosittain seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä. Sähkönmyyjä, -tuottaja ja käyttäjä on velvollinen käyttämään viimeisintä jäännösjakaumaa viimeistään kahden kuukauden kuluessa sen julkaisemisesta.

Jäännösjakaumaa laskettaessa on varmistettava, että uusiutuvista lähteistä tuotettu energiayksikkö otetaan huomioon vain kerran. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin jäännösjakauman laskemisesta.

Energiamarkkinaviraston tulee antaa rekisterinpitäjää ja sähkönmyyjää koskevia jäännösjakauman muodostamiseksi tarpeellisia määräyksiä määräajoista, joita on noudatettava kohdistettaessa käytettyjä alkuperätakuuta tietyille kalenterivuodelle sekä ilmoitettaessa Energiamarkkinavirastolle kohdistamista koskevia tietoja.

4 luku

Täydentävät säännökset ja voimaantulo

4 luku

Täydentävät säännökset ja voimaantulo

12 a §

Energiamarkkinaviraston vahvistamat ehdot ja menetelmät

Energiamarkkinaviraston on vahvistettava rekisterinpitäjän noudatettavaksi seuraavat palvelujen ehdot ja palvelujen hinnoittelua koskevat menetelmät ennen niiden käyttöönottamista:

1) Menetelmät alkuperätakuun myöntämiseen ja siirtämiseen liittyvän palvelun kohdittuun korvauksen sekä myöntämisestä ja siirtämisestä perittävien maksujen määrittämiseksi;

2) alkuperätakuun myöntämiseen ja siirtämiseen liittyvän palvelun ehdot.

Vahvistuspäätöksen on perustuttava 3 ja 3 b §:ssä sekä niiden nojalla annetuissa säännöksissä säädettyihin palvelun ehtoja ja hinnoittelua koskeviin perusteisiin.

13 §

*Tietojen antaminen Energiamarkkina-
virastolle*

Järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkonhaltija ja arviointilaitos ovat velvollisia kehotuksesta antamaan Energiamarkkinavirastolle tietoja, jotka ovat tarpeen sähkön alkuperätakuiden oikeellisuuden tai tämän lain 2 luvussa säädettyjen velvoitteiden valvomiseksi.

13 §

Tietojen antaminen Energiamarkkinavirastolle

Rekisterinpitäjä ja arviointilaitos ovat velvollisia pyynnöstä antamaan Energiamarkkinavirastolle tietoja, jotka ovat tarpeen sähkön alkuperätakuiden oikeellisuuden tai tämän lain 2 luvussa säädettyjen velvoitteiden valvomiseksi.

14 §

Pakkokeinot

Energiamarkkinavirasto voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun velvoitepäätöksensä taikka tässä laissa säädettyä tietojenantovelvoitetta koskevan päätöksensä tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamisessa ja sen tuomitsemisessa maksettavaksi noudatetaan uhkasakkolaissa (1113/1990) säädettyä menettelyä.

14 §

Pakkokeinot

Jos sähkönmyyjä on ilmoittanut sähkönkäyttäjälle sähkön olevan tuotettu uusiutuvi-
ta energialähteistä taikka sähköntuottaja tai sähkönkäyttäjä on toiminnassaan ilmoittanut käyttävänsä uusiutuvi-
sta energialähteistä tuotettua sähköä varmentamatta sähkön alkuperää 11 §:n mukaisesti, Energiamarkkinaviraston on velvoitettava sähkönmyyjä, -
tuottaja tai käyttäjä viipymättä toimimaan 11 §:ssä säädetyllä tavalla.

Energiamarkkinavirasto voi asettaa 1 tai 2 momentissa tarkoitetun päätöksen taikka tässä laissa säädettyä tietojenantovelvoitetta koskevan päätöksensä tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamisesta ja sen tuomitsemisesta maksettavaksi säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

15 §

Alkuperätakuiden myöntäjän ja arviointilaitoksen velvoitteet niiden hoitaessa julkista hallintotehtävää

Alkuperätakuiden myöntäjän ja arviointilaitoksen on tässä laissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), kielilaissa (423/2003) ja hallintolaissa (434/2003) säädetään. Asiakkaan pyynnöstä voidaan kuitenkin poiketa kielilain vaatimusten soveltamisesta sähköisen alkuperätakuussa ja varmennustodistuksessa käytettävän kielen osalta.

17 §

Muutoksenhaku alkuperätakuiden myöntäjän ja arviointilaitoksen päätöksistä

Alkuperätakuiden myöntäjän sähköisen alkuperätakuuta koskevaan päätökseen ja arviointilaitoksen varmennustodistusta koskevaan päätökseen saa hakea oikaisua päätöksen antajalta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusohjeet. Oikaisumenettelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Alkuperätakuiden myöntäjän ja arviointilaitoksen oikaisumenettelyssä antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

18 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

15 §

Rekisterinpitäjän ja arviointilaitoksen velvoitteet niiden hoitaessa julkista hallintotehtävää

Rekisterinpitäjän ja arviointilaitoksen on tässä laissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), kielilaissa (423/2003) ja hallintolaissa (434/2003) säädetään. Asiakkaan pyynnöstä voidaan kuitenkin poiketa kielilain vaatimusten soveltamisesta sähköisen alkuperätakuussa ja varmennustodistuksessa käytettävän kielen osalta.

17 §

Muutoksenhaku rekisterinpitäjän ja arviointilaitoksen päätöksistä

Rekisterinpitäjän sähköisen alkuperätakuuta koskevaan päätökseen ja arviointilaitoksen todentamistodistusta koskevaan päätökseen saa hakea oikaisua päätöksen antajalta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusohjeet. Oikaisumenettelystä säädetään hallintolaissa.

Rekisterinpitäjän ja arviointilaitoksen oikaisumenettelyssä antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2013. Sen 2 §:n 2 momentti, 11, 11a–11 d § ja 14 §:n 2 momentti tulevat voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2014. Lain 3, 3 a, 3 b ja 12 a § tulevat voimaan vasta 1 päivänä maaliskuuta 2014.

Sähkön alkuperän ilmoittamisesta annettu valtioneuvoston asetus (233/2005) jää voimaan 31 päivään joulukuuta 2013 asti.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty sähkön alkuperätakuu on voimassa 12 kuukautta sen myöntämisestä.